

Stenografični zapisnik

četrté seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 23. septembra 1884.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina. — Vladni zastopnik: Deželni predsednik baron Andrej Winkler in c. kr. okrajni glavar Feliks Schaschel. — Vsi članovi razun: baron Oton Apfaltrern, dr. Hinko Dolenc, vitez dr. Ljudevit Gutmannsthal-Benvenuti in baron Alfons Zois.

Dnevni red:

- 1.) Branje zapisnika o III. deželnozborni seji dné 19. septembra 1. 1884.
- 2.) Naznanila zborničnega predsedstva.
- 3.) Priloga 28. — Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca Svetca, da je izdati zakon zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.
- 4.) Priloga 27. — Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca viteza Schneida gledé peticije za premembo tarife pri c. kr. priv. južni železnici za osebe in blago.
- 5.) Priloga 25. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt deželne postave gledé doneskov zavarovalnih družeb in društev k stroškom gasilnih straž, ter v podporo onesrečenim gasilnim stražnikom, in o katerem se poročá o vprašanji zarad upeljave prisilnega zavarovanja.
- 6.) K prilogi 2. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1883.
- 7.) Priloga 29. — Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1885 (k prilogi 3).
- 8.) K prilogi 12. — Ustno poročilo upravnega odseka gledé uravnanja Save med Černučami, Št. Jakobom, Podgradom, Dolom in Lazami.
- 9.) Priloga 30. — Poročilo upravnega odseka o vpeljavi taks za ogledovanje živine pri izdavanji živinskih potnih listov (k prilogi 22).

Stenographischer Bericht

der vierten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 23. September 1884.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler und der k. k. Bezirkshauptmann Felix Schaschel. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Otto Freiherr von Apfaltrern, Dr. Heinrich Dolenc, Dr. Ludwig Ritter von Gutmannsthal-Benvenuti und Alfons Freiherr von Zois.

Tagesordnung:

- 1.) Lesung des Protokollés der III. Landtagsésitzung vom 19. September 1884.
- 2.) Mittheilungen des Landtagspräsidentens.
- 3.) Beilage 28. — Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Svetec auf Erlassung eines Gesetzes inbetréff des Reservefonds der krainischen Sparcasse in Laibach.
- 4.) Beilage 27. — Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ritter v. Schneid auf Erlassung einer Petition inbetréff Aenderung des Personen- und Frachtentarisés der k. k. priv. Südbahngesellschaft.
- 5.) Beilage 25. — Bericht des Landesauschusses, womit der Entwurf eines Landesgesetzes, betreffend die Beitragsleistung der Feuerversicherungsgesellschaften und Vereine zu den Kosten der Feuerwehren und zur Unterstützung verunglückter Feuerwehrmänner, vorgelegt und über die Frage wegen Einführung zwingender Feuerversicherung berichtet wird.
- 6.) Zur Beilage 2. — Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Rechnungsabschluss des Grundentlastungsfonds pro 1883.
- 7.) Beilage 29. — Bericht des Finanzauschusses über den Voranschlag des Grundentlastungsfonds pro 1885 (zur Beilage 3).
- 8.) Zur Beilage 12. — Mündlicher Bericht des Verwaltungsauschusses, betreffend die Saveregulierungsarbeiten in der Flussstrecke zwischen Tchernutsch, St. Jakob, Podgrad, Lustthal und Laase.
- 9.) Beilage 30. — Bericht des Verwaltungsauschusses inbetréff Einführung von Taxen für Viehweidung anlässlich der Ausstellung von Viehpässen (zur Beilage 22).

10.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji :

- a) Alojzija Gangla gledé podpore za nadaljevanje podobarskih studij;
- b) Antona Azbeta gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;
- c) Ludovika Grilca gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;
- d) podpornega društva slavjanskih dijakov v Gradci za podporo.

Obseg: Glej dnevni red, interpelacija gospoda poslanca Luckmanna in tovarišev, poročilo finančnega odseka o § 1., marg. št. 7. letnega poročila, in volitev odseka za statut Ljubljanskega mesta.

Seja se začne ob 20. minuti črez 10. uro dopoludne.

10.) Mündliche Berichte des Finanz Ausschusses über die Petitionen :

- a) des Alois Gangl um Unterstützung zur Fortsetzung der Bildhauerstudien ;
- b) des Anton Azbe um Unterstützung zur Fortsetzung der Malerstudien ;
- c) des Ludwig Grilc um Unterstützung zur Fortsetzung der Malerstudien ;
- d) des Unterstützungsvereins für slavische Universitäts Hörer in Graz um Subvention.

Inhalt: Sieh Tagesordnung, Interpellation des Herrn Abgeordneten Luckmann und Genossen, Bericht des Finanzausschusses über § 1, Marg. Nr. 7 des Rechenschaftsberichtes, und die Wahl des Ausschusses für das Gemeindestatut der Stadt Laibach.

Beginn der Sitzung 10 Uhr 20 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Potrujem, da je slavni zbor sklepčen in otvarjam sejo.

Prosim g. zapisnikarja, da prebere zapisnik zadnje seje.

1.) Branje zapisnika o III. deželnozborni seji dne 19. septembra 1. 1884.

1.) Lesung des Protokoll'es der III. Landtags-sitzung vom 19. September 1884.

(Zapisnikar prebere zapisnik tretje seje v slovenskem jeziku — Der Schriftführer verliest das Protokoll der dritten Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Ima li kdo kaj opomniti o zaslišanem zapisniku? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Tedaj izrečem pravnost zapisnika.

2.) Naznanila zborničnega predsedstva.

2.) Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Došle so sledeče vloge:

Der Herr Abgeordnete Suttje überreicht die Petition der Maria Glawka, Schülerin an der k. k. Fachschule für Kunststickerei und am k. k. Central-Spizencurse in Wien, um Unterstützung.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Jaz izročim prošnjo Venclja Šturma, umirovljenega učitelja v Metliki, da se mu pokojnina 595 gld. povekša na 680 gld.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Ich überreiche die Petition der Gymnasialdirection in Gottschee um Unterstützung für dürftige Schüler pro 1884/85.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Mosché izroča prošnjo deželnih služabnikov za stanovanja ali pa odškodnino za stanovanja.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Herr Abgeordneter Svetec überreicht die Petition der Verwaltung der Laibacher Volksküche um Zuwendung eines Beitrages zu den Kosten für die Studentenverpflegung pro 1884/85.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Poklukar izroča prošnjo vodstva ljudske šole v Premu zaradi vpeljave kmetijskega poduka v vse ljudske šole na deželi.

(Izroči se solskemu odseku — Wird dem Schul-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Poklukar izroča prošnjo vodstva ljudske šole v Premu za 100 gld. podpore za napravo brvi čez vodo Reko pod Premom.

(Izroči se finančnemu odseku — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Grasselli izroča peticijo mestnega odbora Ljubljanskega za premembo občinskega statuta v Ljubljani z dotičnim postavnim načrtom.

Poslanec Grasselli:

Prosim besedo. Stvar, katere se tiče ta prošnja, spada po svojem bistvu sicer med upravne stvari in bi bil torej upravni odsek pozvan, da to prošnjo pretresa in o njej poroča slavnemu deželnemu zboru; vender se mi dozdeva, da je ta predmet sam po sebi tako obsiren, da bi upravnemu odseku, ki ima posla še z drugimi zakonskimi načrti in z drugimi prošnjami, preveč dela prizadjalo, če bi se imel poleg drugih baviti tudi s tem predmetom.

Predlagam torej, da bi se ta prošnja izročila posebnemu odseku 7 udov, kateri odsek naj bi se na konci današnje seje izvolil.

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Zeli še kdo govoriti o tem predlogu v formalnem oziru?

Abgeordneter Deschmann:

Es hat schon der Herr Bürgermeister der Landeshauptstadt angedeutet, daß die Prüfung dieser Vorlage eine größere Zeit in Anspruch nehmen werde und daß daher diesfalls wahrscheinlich auch weitere Erhebungen nothwendig sein werden. Nun zweifle ich recht sehr, ob ein aus dem hohen Hause gewählter Ausschuss dies zu bewerkstelligen in der Lage sein wird, indem ja einzelne Mitglieder desselben wahrscheinlich auch in anderen Ausschüssen viel beschäftigt sind.

Es ist, glaube ich, dies auch ein von der gewöhnlichen Praxis abweichender Vorgang, daß Änderungen des Statutes der Gemeinde Laibach direct beim hohen Landtage als eine Petition eingebracht werden.

Ich glaube, der correcteste Weg ist der, daß der Landesausschuss vorerst den betreffenden Entwurf des neuen Statutes prüfe und dem hohen Landtage vorlege; wenigstens war das bei den bisherigen diesfälligen Versuchen der Statutsänderung der Stadt Laibach der Fall.

Mit Rücksicht auf das Gefagte würde ich also beantragen, daß die betreffende Statutsänderung, um welche die Stadtgemeinde ersucht, dem Landesausschusse zur Berichterstattung zugewiesen werde.

Poslanec Grasselli:

To, kar je navel prečastiti gospod poslanec Deschmann, me ni prepričalo, da bi pot, katerega nasvetujem, ne bil pravi in da bi po tem potu ne mogli doseči tistega smotra, katerega sem imel pred očmi, kadar sem ta predlog stvil in katerega ima pred očmi moj mandant, slavni mestni zastop ljubljanski. Posledica sprejemu nasveta gospoda Deschmannovega bi bila ta, da bi se stvar zavlekla, in jaz mislim, da brez vseh ovinkov smem izreči, da ni imel g. Deschmann družega namena, ko je stvil ta predlog. Če odsek, katerega predlagam in kateremu želim, da bi se izročila ta prošnja mestnega odbora Ljubljanskega, potrebuje kakih razjasnil, kakih statističnih ali drugih dat, mu bo mogoče vse to dobiti pōtom deželnega odbora ravno tako, kakor če se stvar izroči najprej deželnemu odboru. Če se je dozdam postopalo drugače in je slavni deželni zbor *proprio motu* brez prošnje mestnega zastopa sklepal o premembi statuta Ljubljanskega mesta, to ni še prejudic, niti ne ovira, da bi se deželni zastop posluževal zdaj drugega pota, ker potem potu lahko doseže ravno tak namen, kakor če se ta stvar prej deželnemu odboru izporoči.

Jaz tedaj ostanem pri svojem predlogu in priporočam slavnemu zboru, da ga sprejme.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Prosim tiste gospode, kateri se zadovoljujejo s predlogom gospoda nasvetovalca, naj blagovolijo vstati.

(Obvelja — Angenommen.)

Dotični odsek 7 udov homo volili na konci današnje seje.

Gospod deželni predsednik želi govoriti.

Deželni predsednik baron Winkler:

Slavni zbor!

Štejem si v čast, da naznanim visokemu zboru, da je na podlagi Najvišjega sklepa presvitlega cesarja od g. ministra za poljedelstvo došel deželni vladi načrt postave o pogozdovanji Krasa v vojvodini kranjski. (Dobroklici na levi — Dobro-Rufe links.)

Ich beehre mich, dem Herrn Landeshauptmann diesen Gesetzentwurf, betreffend die Karstaufforstung im Herzogthume Krain, mit dem Ersuchen zu übergeben, denselben der verfassungsmäßigen Behandlung zuführen zu wollen.

Deželni glavar:

S to postavo se bo po opravnem redu postopalo.

Naznanjam slavnemu zboru, da sem g. baronu Apfaltrernu, kateremu je danes dopust potekel, za osem dni dopust podaljšal. Prosim to na znanje vzeti.

Nadalje mi je obznaniti, da mi je od g. poslanca Luckmanna izročena interpelacija, za katero prosim, da se prebere.

(Zapisnikar here — Der Schriftführer liest:)

Interpellation

an die hohe k. k. Landesregierung.

Der krainische Sparcasseverein hat in der Sitzung am 29. Mai 1884 mit Stimmeneinhelligkeit folgende Beschlüsse gefasst:

Zur bleibenden Erinnerung an die beglückende Anwesenheit Sr. k. k. Apostolischen Majestät während der Festfeier des Landes Krain im Jahre 1883 wird

I. von der krainischen Sparcasse eine vierclassige Knaben-Volkschule mit deutscher Unterrichtsprache in Laibach errichtet und erhalten,

II. zur Ermöglichung der Herstellung billiger und gesunder Arbeiterwohnungen in oder bei Laibach dem diefalls projectirten Vereine zur Erwerbung des Baugrundes und Erbauung einer Anzahl Arbeiterhäuser ein Betrag von 50 000 fl. aus dem Reservefonde der krainischen Sparcasse zugesichert.

Diese hochherzigen Beschlüsse haben im Lande freudige Zustimmung gefunden (smeh na levi — Gelächter links), da solche ebenso wohlthätige als gemeinnützige Zwecke verfolgen; und da nach dem letzten Rechnungsabschlusse die krainische Sparcasse einen Reservefond von fl. 1 423 011,38, einen Special-Reservefond von fl. 285 880,63 besitzt und im Jahre 1883 einen Netto-Ueberschuß von fl. 141 012,01 erzielte, welcher Ueberschuß pro 1884 offenbar noch steigen wird, so erscheint es zweifellos, daß sich diese Beschlüsse strenge im Rahmen der Statuten der krainischen Sparcasse, insbesondere des § 20 bezüglich der Verwendung des eigenthümlichen Vermögens, bewegen, daß solche ebenso der Currente des k. k. illyrischen Guberniums Nr. 24 498/2961 vom 2. November 1844, insbesondere den §§ 12 und 27, entsprechen und daß bei minutidjester Prüfung der Rechnungsabschlüsse auch nicht im entferntesten ein Anlaß zu Besorgnissen in Bezug auf die vollständige und gehörig gesicherte Bedeckung der Einlagen sich ergeben könnte.

Trotz dieser Umstände ist seit vier Monaten die infolge § 27 des Sparcasse-Regulativs vom 26. September 1844 nothwendige Genehmigung dieser Beschlüsse von Seite der hohen k. k. Landesregierung nicht bekannt geworden, welche befremdende Verzögerung die Ausführung dieser Beschlüsse um ein volles Schul-, beziehungsweise Baujahr zur Folge hatte, wofür die hohe k. k. Landesregierung verantwortlich erscheint.

Bei dem Umstände, als gegen den ersten Beschluß eine von blinder Parteilidenschaft geschürte Agitation (klici «oho» na levi — «Dho»-Rufe links) genährt wird, hat die hohe k. k. Landesregierung durch diese unerklärliche Verzögerung den Schein auf sich geladen, als ob wohl dieselbe, dadurch beeinflusst, die Genehmigung möglichst hinauszuziehen beabsichtige, für deren Verweigerung sich keine Motive finden lassen.

Da die Vorenthaltung der wohlthätigen Folgen der gefassten Sparcassebeschlüsse für das Land schädlich ist, so erlauben sich die Unterzeichneten, diese Fragen an die k. k. Landesregierung zu stellen:

I. Welches sind die Gründe der unerklärlich langen Verzögerung in der Genehmigung der Sparcassenschlüsse?

II. Wann gedenkt die hohe k. k. Landesregierung diese dringende Angelegenheit zu erledigen?

Laibach am 23. September 1884.

Carl Luckmann.
Carl Deschmann.
Baron Beno v. Taufferer.
Leopold Graf Lichtenberg.
Dr. Gustav Mauer.
Erwin Graf Aueršperg.
Ernst Faber.

Landespräsident Freiherr von Winkler:

Ich werde die Ehre haben, diese Interpellation in einer der nächsten Sitzungen eingehend zu beantworten.

Deželni glavar:

Preidemo k 3. točki dnevnega reda.

3.) Priloga 28. — Utemeljenje samostalnega predloga g. poslanca Svetca, da je izdati zakon zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

3.) Beilage 28. — Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Svetec auf Erlassung eines Gesetzes inbetreff des Reservefonds der krainischen Sparcasse in Laibach.

Deželni glavar:

Podeljujem besedo gospodu poslancu Svetcu, da utemeljuje svoj predlog.

Poslanec Svetec:

Slavni zbor!

Namera postavnega načrta, katerega imam čast predložiti slavni zbornici, je, djati rezervni fond kranjske hranilnice v Ljubljani, kolikor je ta namenjen za dobrodelne, občno-koristne lokalne in deželne namene, pod nadzorstvo deželnega zbora.

Moja gospôda! Važnosti mojega predloga in zlasti tega, da se to premoženje dene pod deželno-zborni nadzorstvo, mi ne bo treba obsirno dokazovati. Ravno o pravem času mi pride tukaj na pomoč interpelacija, katero je ravnokar stavil gosp. poslanec Luckmann sê svojimi tovarši. On je v tej interpelaciji razložil, koliko premoženja ima kranjska hranilnica na razpolaganje; on je razložil, da pol drugi milijon znaša sedaj rezervni zaklad, in da je imela hranilnica v pretečenem letu nad 141 000 gld. čistega dobička.

Moja gospôda! Pa to se ni vse; hranilnica ima tudi še posebni rezervni zaklad za uravnavanje kurznih diferencij, kateri znaša tudi okoli 300 000 gld.

Moja gospôda! To je premoženja okoli 2 milijona goldinarjev, in to premoženje, moja gospôda, je namenjeno dobrodelnim, občno-koristnim namenom, lokalnim in deželnim; to premoženje je namenjeno deželi kranjski.

Moja gospôda! Ako se to premoženje dobro obrača, ako je to premoženje v rokah mož, deželi prijaznih, koliko dobrega se da storiti za deželo! in gotovo mi bote radi pritrdili, ako rečem, vredno je, da napnemo svoje najboljše moči, da ohranimo to premoženje deželi.

Pot, po kateri moremo to doseči, je ravno, da se to premoženje dene tudi pod deželno nadzorstvo, in vpraša se tukaj le, ali ima dežela tudi pravico zahtevati to nadzorstvo. Jaz sem prepričan, da ga ima, in bodem to tudi dokazal.

Odgovoriti hočem najprvo na vprašanje: Čegavo je to premoženje?

Moja gospôda! Od hranilničnega društva ni, kajti po pravilih § 3., za katerega prosim dovoljenja, da ga preberem, nima društvo nobene pravice do tega premoženja. Št. 5, § 3, se namreč tako-le glasi:

(Bere — Diešt:)

«Udje, kakor taki, so zavezani, da se odpovedo vsaki koristi ali vsakemu dobičku; in vse, kar ostaja od hranilničnega gospodarenja z denarji po izplačanih obrestih, po odšteti stroških za uradovanje in za druge posebne razpodke naj se tako obrača, kakor govori § 20. teh pravil».

Torej društvo si ne sme prilastiti ne enega krajcarja, ampak vse premoženje ima služiti namenom, kateri so izraženi v § 20., in § 20. se glasi:

(Bere — Diešt:)

«Lastno hranilničino premoženje se nabira iz tega, kar presega izplačevanje kapitala in obresti vdeležnikom in kar presega odstete stroške za gospodarenje in izterjatev vdeležnikov, ki so zastarane po § 15.

Hranilničino lastno premoženje ima kot založnica ta-le namen:

- a) da so vložniki, kar je najbolj mogoče, zavarovani in da se doplačuje, kar bi hranilnica utegnila zgubiti;
- b) da se doplačuje k stroškom za gospodarenje, če se ti ne morejo do čistega izplačati iz tekočih dohodkov;
- c) da se doplačujejo pokojnine (penzije) in milodari, kolikor se ti ne morejo plačevati z letnimi doneski lastnega zaloga za pokojnine (penzije);
- d) da se obrača za dobrodelne, občno-koristne namene v mestu in na deželi».

Moja gospôda! Tukaj vidimo, da tako rekoč ves rezervni zaklad je namenjen deželi, kajti vloge so dobro naložene in se ni bati posebne zgube. Gospodarski stroški se plačujejo z lahkoma iz tekočih prihodkov. Pokojnine imajo svoj posebni fond. Torej, kakor je za to premoženje res določeno, je ono rekoč popolnoma na razpolaganje za dobrodelne, občno-koristne lokalne in deželne zadeve. Torej kdo je lastnik tega premoženja? Društvo ni: ampak tisti, komur je namenjeno, namemba ta napravi lastnika.

Moja gospôda! Mi imamo zastran tega analogijo pri blazniškem, sirotinskem in ustanovnem zakladu, tudi tam ni družega lastnika, kakor tisti, komur je premoženje namenjeno.

Namenjeno je za deželne prebivalce, to se pravi prav za prav za deželo in dežela se smatra tudi za lastnico. Razloček je le ta, da pri ustanovah je merodajna za gospodarstvo volja tistega, kateri je denar volil ali zapustil; pri hranilničnem rezervnem fondu pa je merodajna volja tistega, kateri namen ustanovi, to je volja postavodajalčeva.

Moja gospôda! V dokaz, da na tem stališči stoji tudi slavna vlada, namreč, da komur je namenjeno premoženje, tisti je tudi gospodar ali lastnik premoženja, Vam hočem prebrati dopis deželnega predsedstva od 2. decembra 1866. l. Tisto leto je namreč državna vlada izročevala ustanovno premoženje deželi in tukaj nahajam nek pasus, katerega hočem z dovoljenjem visoke zbornice prečitati.

(Bere — liest):

«Die Stiftungen, aus deren Vereinigung der krain. Studentenstiftungsfond sich gebildet hat, entstanden fast durchgehends durch Stiftungsacte im Lande, woselbst sie durch die betreffende Landesstiftungsbehörde die landesfürstliche Bestätigung erhielten; mit geringer Ausnahme ist nach der Intention der Stifter der Ertrag dieser Stiftungen im wesentlichen für Studirende des Landes, möge der Stiftungsgenuß allgemein auf diese oder aber auf Verwandte des Stifter's oder Angehörige dieser oder jener Ortschaften des Landes lauten, bestimmt.

Es ist somit, dem weitaus größeren Theile nach, der Studentenstiftungsfond ein Fond zur Unterstützung der Studirenden aus dem Lande, wo derselbe besteht und administriert wird. — Aus dieser seiner Bestimmung ergibt sich als natürliches Corollar dessen unmittelbarer Zweck: Förderung und Hebung der Studienzwecke des Landes.

Nach diesen Verhältnissen erscheint daher die Landesvertretung, beziehungsweise der löbl. Landesauschuß, als das zunächst berufene Organ zur Verwahrung und Verwaltung des krainischen Studentenstiftungsfondes».

Prašali me bote, častita gospôda, kake pravice pa vendar ima društvo, ker društvo je tukaj in gospodari s premoženjem.

Moja gospôda! Društvo ni družega, kakor oskrbnik tega premoženja, oskrbnik, pooblaščen od postavodajalca, pooblaščen s pooblastilom, katero je izraženo v hranilničnem regulativu in v hranilničnih pravilih; to je pooblastilo, po katerem se ima društvo ravnati pri oskrbljevanji tega premoženja. Ali postavodajalec, ki je dal to pooblastilo društvu, si je pridržal vedno nadzorovanje društva; društvo stoji pod vednim nadzorstvom, katero je v ta namen odločil postavodajalec. Dovoljujem si prebrati dotični paragraf 27. regulativa, ki se glasi (bere — liest):

«Alle Sparcassen unterliegen der Aufsicht der Staatsverwaltung, welche sich hauptsächlich auf die unausgefehte und sorgfältige Ueberwachung ihrer Vermögensgebarung und auf die genaue Befolgung der in diesem Regulativ enthaltenen allgemeinen und der in den einzelnen Statuten ertheilten besondern Vorschriften zu beziehen hat.»

Torej društvo je pod nadzorstvom, izrečenem v regulativu.

Moja gospôda! Postavodajalec, ki je izdelal regulativ za pravila, si je pa tudi pridržal pravico, da sme ta pravila pre narediti.

Omeniti moram še nekaj; postavodajalec namreč, kateri je izdelal regulativ, je ob enem ukazal, da se imajo pri vseh hranilnicah po tem regulativu ravnati. Dovoljujem si brati začetek tega regulativa, ki slôve takó (bere — liest):

«Laut Decretes der hohen k. k. vereinigten Hofkanzlei vom 26. September 1844, Z. 29304, haben Se. Majestät mit Allerhöchster Entschließung vom 2. September 1844 das nachstehende Regulativ für die Bildung, Einrichtung und Ueberwachung der Sparcassen mit dem Beisatze zu genehmigen geruhet, daß sich künftig nach diesen allgemeinen Grundsätzen für Sparcassen genau zu benehmen sei; daher unter Einem die Einleitung getroffen wird, daß sich die hierlandes bereits bestehenden Sparcassen in Laibach und Klagenfurt in Uebereinstimmung setzen.»

Torej postavodavec je izrekel ukaz, da se imajo pravila uravnati po regulativu. Kranjska hranilnica je takrat obstala že svojih 20 let in imela svoja pravila. Ta pravila so se vsled regulativa morala pre narediti in v soglasje djati z regulativom.

Postavodavec si je tudi izrekoma pridržal pravico, pre narediti, kadar bo treba, pravila in paragraf, ki se na to ozira, je § 31, glaseč se (bere — liest):

«Die Landesstellen werden darüber wachen, daß sich die bestehenden Sparcassen binnen Jahresfrist mit den Bestimmungen der gegenwärtigen Vorschrift in Uebereinstimmung setzen. Sollten Ausnahmen sich als nothwendig darstellen, so sind dieselben höheren Orts anzusuchen.»

Torej postavodavec ima pravico, vsak čas pravila pre narediti in dolžnost hranilnic je, svoja pravila po tej pre naredbi uravnati. Hranilnice nimajo nobene pravice pre naredbam ustavljeni se, one se morajo nepogojno podvreči ali pa nehati.

Sedaj pa vprašam, moja gospôda, kdo je postavodavec?

Tisti čas, ko je izšel regulativ, bil je vladar sam državni vladar sam izdal je postavo. Dandanašnji, odkar je državni vladar podelil svojim narodom ustavne pravice, pa je postavodavec vladar z državnim ali deželnim zastopom, torej v tem primerljeji se imam s tem vprašanjem baviti, z državnim ali deželnim?

Pravice državnega zbora, moja gospôda, in njegovo področje, kakor vam znano, določuje državni osnovni zakon o državnem zastopu od 21. decembra 1867. l., tam je področje državnega zbora označeno v § 11., in sicer tako, da je vsaka agenda, ki spada pred državni zbor, z imenom ali taksativno nasteta.

Moja gospôda! in v tem taksativnem naštevanji ne nahajate nikjer hranilničnih zadev. Paragraf 12. te osnovne postave pa pravi:

«Kar koli v predstoječem paragrafu ni pridržano državnemu zboru, to spada v področje deželnega zbora.»

Torej, gospôda moja, je očitno, da hranilnične zadeve, zlasti prememba regulativa, spadajo v področje deželnega zbora.

Moja gospôda! Pa še drugi razlogi so, iz katerih jaz trdim, da regulativ in njegova sprememba spada v področje deželnega zbora; in to prvič: hranilnice imajo namen uboštvo zavirati, imajo namen zavoljo tega oživljati in množiti varčnost in delavnost in tako v okoliščinah prihodnji revščini: no, in to vemo iz svoje lastne skušnjaje, da ubožne reči spadajo v področje deželnega zbora. Pa tudi po našem deželnem redu spada ta reč v področje deželnega zbora, in to po § 20.

Razložil sem Vam uže, da po svojem namenu je hranilnično premoženje deželno premoženje, ker ima služiti lokalnim in deželnim namenom, namreč dobrodelnim in občno-koristnim, in § 20. deželnega reda pravi (bere — ličst):

«Deželni zbor skrbi, da se ohrani deželnih stanov (domestikalno premoženje) in druga deželna imovina, katera je po svojem začetku ali po svoji odmembi lastnina kranjske vojvodine, ter da se ohranijo zaloge in naprave, katere so se osnovala ali se zakladajo iz stanovnih ali deželnih novcev».

Slišali ste, moja gospôda, da je iz tega ozira državna vlada tudi ustanove izročila deželi in tukaj zastran rezervnega zaklada imamo, kakor sem razložil, ravno te namene. — Vpraša se zdaj, ako se vpelje deželno nadzorstvo zastran rezervnega fonda, ali bo to morebiti kaj spodtekljivo ali neljubo državni vladi; jaz mislim, da nikakor ne; zakaj državna vlada ima ravno tisti namen, namreč čuvati nad tem, da se s tem premoženjem po regulativu in po pravilih ravna; in ako se vpelje deželno nadzorstvo, najde deželna vlada le nekega pomagača pri tem poslu, ki je ne zavira, ampak le podpira. Ali, morebiti poreče kdo, da to ni lahko združljivo, da bi državna vlada in ob enem deželni zastop hranilnico nadzoroval.

Moja gospôda! Tukaj mi pride ravno na pomoč statut, ki ga je deželni odbor v sporazumljenji sê slavno vlado izdelal za *Collegium Marianum* (veselost na desni — *Freierheit rechts*). Ta statut je ustanovljen v sporazumljenji z deželno vlado, in v § 15. stoji (bere — ličst):

«Visoka c. kr. deželna vlada kot ustanovno oblastvo, kakor tudi slavni deželni odbor smeta se vsaki čas, bodi-si osebno, bodi-si po kakem poslancu, prepričati o stanju in notranji upravi sirotišnice, kakor tudi o telesnem in duševnem napredku ustanovljencev, o njihovem odgojevalnem in učnem uspehu, imata torej pravico, da zavod vsak čas ogledata in da sta navzoča pri šolskem poduku in pri drugih opravilih ustanovljencev».

(Klici na levi — *Rufe links*: Čujte, čujte! — *Hört, hört!*)

V motivih sem bral, da se je ta paragraf sprejel, da ne bo kake dvombe; pravi se, da se samo po sebi razume, da ima vlada nadzorstvo; ali, da se ne bo mislilo, da se morebiti s tem, da deželni odbor nadzoruje, kaj hoče nasprotovati deželni vladi, naredil se je omenjeni paragraf.

Moja gospôda! Ravno tako je pri tem nadzorstvu, katerega moj načrt predlaga za rezervni fond hranilnice.

Nadalje bo morebiti kdo rekel; ali društvo ima vzrok pritožiti se zoper vpeljavo deželnega nadzorstva.

Moja gospôda, ne najmanjšega vzroka nima, kajti društvo je zgolj človekoljubno, popolnoma nesebično, katero si ne sme nobenega krajcarja prisebiti, ampak ima vse to premoženje hranilnice obračati za namene, v pravilih izrečenih; in ravno to namerava deželno nadzorstvo, torej zopet ni zadržka: drug drugemu bo šel na roko, da se namen popolnoma in čisto doseže. (Veselost — *Freierheit*.)

Moja gospôda! Morebiti bo kdo rekel, hranilnica bo trpela, — tudi to ne, deležniki hranilnični, tega sem prepričan, bodo od veselja zavriskali (klici — *Rufe*: Res je, res je!), ko bodo slišali, da je njih premoženje prišlo pod deželno varstvo, ko bodo zvedeli, da se jim ni bati nobene zgube pod deželnim nadzorstvom; in moja gospôda, jaz mislim, da bo to hranilnici služilo le v napredek (klici — *Rufe*: Res je, res je!), kajti, gospôda mi ne bote zamerili, da tukaj omenim neke slabe navade, ki je delj časa sem zavladala v hranilničnem društvu.

Več let sem se namreč med ude ne sprejme več noben slovensk narodnjak. Sedaj je samo še pet narodnjakov v tem društvu (klici — *Rufe*: Čujte, čujte!), in to so samo ostanki iz boljših časov; vsi so uže starčki, ki štejejo čez 70—80 let (klici — *Rufe*: Res je!) in na kraji človeške starosti, in v malo letih ne bomo imeli nobenega narodnjaka več v društvu. Ali je to pravično v deželi, katera je po svoji ogromni večini slovenska in pri premoženji, katero se je nabralo iz žuljev golj slovenskega ljudstva? To, gospôda moja, gotovo ni pravično in tudi za hranilnico dobro ni; kajti bila je uže agitacija, da bi se napravile konkurenčne hranilnice (poslanec Deschmann — *Abgeordneter Deschmann*: Naredite jih!). Morebiti, gospodje, bi bilo to mogoče in tudi ne hranilnici v korist.

Toda prepričan sem, če se vpelje tukaj deželna kontrola, potem odpade potreba konkurenčnih hranilnic, gotovo pa odpade to, da bi to nemško, kako bi rekel, da bi to slovenski narodnosti neprijazno društvo bilo deželi nevarno; ta nevarnost gotovo odpade.

Tako, moja gospôda, mislim, da sem dokazal važnost tega postavnega načrta; da sem dokazal pravico deželno-zbornega zastopa v to reč vmes poseči, pa ne samo pravico, ampak celo dolžnost, da se deželni zastop potegne za ohranitev tega premoženja; dokazal sem nadalje, da nadzorstvo, ki se ima vpeljati, ne more biti spodtekljivo ne vladi, ne društvu in da od te strani ne more biti nobenega zadržka.

Sedaj prehajam le še na posamezne paragrafe in bom samo v kratkih besedah označil glavni njihov pomen.

V § 1. je izrečeno načelo deželnega nadzorstva in v drugem paragrafu se imenuje organ, po katerem deželni zastop nadzoruje hranilnico in pravice tega organa, namreč, da sme tudi svojega poslanca pošiljati k glavni skupščini in sklepe, ki bi bili namenu hranilničnega premoženja nevarni, vstaviti.

V § 3. je naredba in ta je najvažnejša, da izdatki iz rezervnega zaklada se ne morejo storiti brez pritrditve deželnega zastopa; in sicer zneskom do 20 000 gld. mora pritrčiti deželni odbor, kar je več mora pritrčiti deželni zbor.

§ 4. pa izraža, da nadzorstvo državne vlade ostane kakor je bilo; kakor sem razložil je to čisto naravno, državna vlada ima tudi državne ozire in njeno nadzorstvo je gotovo važno. Ono se tudi prav za prav samo po sebi razume, ali ravno zavoljo tega, da ne bo nobene dvombe, nasvetuje to § 4.

Moja gospôda! Na konci sem, ali bodi mi dovoljeno, še nekaj omeniti. Morebiti se bo reklo, in slišal sem tudi ta ugovor, ako državna vlada nadzoruje, potem ni treba dežele; državna vlada naj stori svojo dolžnost, pa odpade potreba deželnega nadzorstva.

Moja gospôda! Jaz sem tukaj drugih misli, državno stališče je višje, državni vladi se marsikaj zdi pravilno, kar se stališča deželnih interesov ni. Naj omenim le naslednje dve reči. Tako je hranilnično društvo, mislim predlanskem, votiralo precej obilni znesek v podporo po povodnji oškodovanih krajev na Koroškem in Tirolskem.

Moja gospôda, to je gotovo bil lep namen in blagorščno dejanje; ali se stališča pravil, se stališča regulativa je bilo to nezakonito; kajti rezervni fond je namenjen edino le za deželne namene kranjske, nikakor ne za druge dežele. To je bila ravno taka nepostavnost, kakor na priliko, ko bi se ustanova Kalistrova, ki je namenjena za kranjske dijake, podelila kakemu Korošču ali Tirolcu. (Klici — Rufe: Gotovo!)

Pa še nekaj; pred več leti zidalo je hranilnično društvo novo realko; ta realka je stala svojega pol milijona in vendar javno mnenje trdi tako, da je tukaj izdanega vsaj polovico denarja preveč, da bi se bilo za polovico denarja sezidalo ravno tako primerno ali še primernejše poslopje in za drugi denar bi se bilo lahko kaj družega, ne manj, ali še veliko primernejšega dalo storiti. (Klici — Rufe: Res je!)

Moja gospôda, da je takrat že bilo deželno nadzorstvo, jaz sem prepričan, da bi se tukaj ne bilo po nepotrebnem toliko denarja zazidalo.

Tako mislim, da je tudi dokazano, da je deželno nadzorstvo v resnici tudi potrebno, in meni ne ostaja družega, kakor slavno zbornico prositi, naj moj predlog izroči upravnemu odseku v pretres in na poročevanje. (Dobroklici na levi — Bravorufe links.)

Deželni glavar:

Želi kdo govoriti v formalnem oziru?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Gospod Svetec nasvetuje, da bi se nasvet izročil upravnemu odseku.

Abgeordneter Luckmann:

Sich beantrage namentliche Abstimmung.

Deželni glavar:

Prosim tedaj, tisti gospodje, kateri se strinjajo s tem, da se ta predlog izroči upravnemu odseku, da bi glasovali z besedo «da», tisti pa, kateri so proti temu predlogu, da bi glasovali z besedo «ne».

(Zapisnikar bere imena gospodov poslancev — Der Schriftführer liest die Namen der Herren Abgeordneten:)

Gospod baron Apfaltrern (odsoten — abwesend),
 » grof Auersperg nein,
 » dr. vitez Bleiweis da,
 » Deschmann nein,
 » Detela da,
 » Dev da,
 » dr. Dolenc (odsoten — abwesend),
 » Faber nein,
 » Grasselli da,
 » dr. vitez Gutmannsthal . (odsoten — abwesend),
 » Kersnik da,
 » Klun da,
 » Lavrenčič da,
 » baron Lichtenberg nein,
 » Luckmann nein,
 » dr. Mauer nein,
 » Mohar da,
 » dr. Mosché da,
 » Murnik da,
 » Obreza da,
 » Pakiž da,
 » dr. Papež da,
 » Pfeifer da,
 » dr. Poklukar da,
 » Robič da,
 » Rudež da,
 » dr. Samec (odsoten — abwesend),
 » dr. Sterbenc da,
 » Svetec da,
 » vitez Schneid ja,
 » Šuklje da,
 vzvišenost gosp. baron Schwegel nein,
 gospod baron Taufferer nein,
 » grof Thurn ne glasujem,
 » dr. Vošnjak da,
 » baron Zois (odsoten — abwesend).

Zapisnikar Pfeifer:

Glasovalo jih je 22 z «da», 8 z «ne», 5 jih je odsotnih in jeden se je zdržal glasovanja.

Deželni glavar:

Tedaj se ta predlog izroča upravnemu odseku.

4.) Priloga 27. — Utemeljenje samostalnega predloga g. poslanca viteza Schneida glede peticije za premembo tarife pri c. kr. priv. južni železnici za osebe in blago.

4.) Beilage 27. — Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ritter von Schneid auf Erlassung einer Petition inbetreff Aenderung des Personen- und Frachttarifes der k. k. priv. Südbahngesellschaft.

Poslanec vitez Schneid:

Hoher Landtag!

Ich habe einen Antrag zu begründen, der, ich möchte fast sagen, den letzten Versuch bilden soll, die Südbahngesellschaft, und um diese handelt es sich hauptsächlich, zur Beseitigung jener Tarifhärten zu bewegen, durch welche seit einer Reihe von Jahren nicht bloß der Aufschwung und die Steigerung des Wohlstandes in Krain vereitelt, sondern sogar die ruhige Entwicklung und Stabilität unserer Wirtschaftszustände vernichtet werden. Das Herzogthum Krain hat sich bereits mit der Thatfache eines Rückganges in seiner merkantilen Bedeutung infolge der Anlage von Eisenbahnen abfinden müssen, und die Blüte seines Zwischenhandels sowie seine lohnende Frachtthätigkeit ist längst zu einer bloßen Legende geworden. Man durfte deshalb hoffen, daß das in seinen lebendigsten Interessen geschädigte Land doch bei der Errichtung und Anlage der Bahnen einen Ersatz finden werde. Aber auch in dieser Beziehung hat demselben das Glück nicht gelächelt, und so blieb nur ein Trost, daß, wenn die neuen Verkehrswege auch zum größten Theile den bevölkerten, fruchtbaren und verkehrsbedürftigen Theilen des Landes ausgewichen sind, schließlich doch die Landeshauptstadt und einige Industrieorte aus den durch die Locomotive geschaffenen neuen Constellationen Nutzen ziehen werden.

Krain besaß noch vor 10 Jahren eine blühende Mühlenindustrie, und es schien fast damals, daß auch die Landeshauptstadt Laibach jenen Zwischenhandel wieder aufnehmen werde und aufnehmen könne, der einst ihre Wohlhabenheit geschaffen. Aber alle diese Hoffnungen sind zunichte geworden an der Tarifpolitik jener Bahnen, welche das Land durchziehen, insbesondere aber der Südbahn. Schon durch die Differentialtarife dieser Bahn wurde in den siebenziger Jahren die Mühlenindustrie und der Getreidehandel auf das stärkste bedroht, weil die Mühlen in Budapest ihre Mehlsprodukte von dort direct nach Triest und Fiume viel billiger versenden konnten, als dies beim Bezuge des Getreides nach Laibach und der Weiterversendung des Mehles nach Triest oder Fiume möglich war.

Krain hatte damals schon eine Begünstigung von 0·2 fr. per Centner und Meile zu bekämpfen und nur durch die enormsten Anstrengungen unserer Mühlen war es möglich, dies zu paralysiren. Gänzlich lahmgelegt und unrentabel ist die Mühlenindustrie aber gemacht worden durch die Tarifermäßigungen, welche die Südbahn voriges Jahr einzelnen ungarischen Stationen, dann Triest, Fiume und Görz gewährte, ohne zugleich Laibach eine verhältnismäßige

Erleichterung einzuräumen. Auf diese Weise entstand eine Differenz im Tarife von 19½ fr. bis 66 fr. für 100 Kilo für Laibach nach Triest oder Fiume an der Mehlsfracht gegenüber den viel weiter gelegenen ungarischen Abgangstationen Sissek, Kanisza, Vars und Budapest. Leider hat die Südbahn dieser Ungerechtigkeit, welche den Ruin unserer Mühlenindustrie herbeigeführt hat, trotz aller Bitten nicht abgeholfen. Die Stadtgemeinde Laibach, die Handels- und Gewerbekammer und auch der hohe Landtag haben die Regierung gebeten, dieses schreiende Mißverhältnis aufzuheben, und in einer neuen Eingabe hat sich die Handelskammer an die für Eisenbahntarife eingesetzte Enquête-Commission mit der Klage gewendet, daß die Veränderlichkeit der Bahntarife, welche einer alten eingewurzelten Industrie vollends den Boden entziehe, auch die Capitalisten im Lande abschrecke, an den reichen Wasserkräften, welche nunmehr von den Mühlen nicht mehr benützt werden können, andere Industrien zu gründen. Was den Holzhandel anbelangt, so bitte ich den hohen Landtag die merkwürdige Thatfache ins Auge zu fassen, daß ein Waggon mit 10 000 Kilo Holz von Laibach bis Triest oder Fiume 48 fl. kostet, während die gleiche Fracht von Agram nach Triest, also fast die doppelte Entfernung, nur 47 fl. 90 kr. beträgt. (Bewegung.) Und wenn diese Tarifhärte nicht klar machen sollte, von welcher Gleichgiltigkeit die Südbahn für das Wohl und Wehe unseres Landes erfüllt ist, so mögen die armen Unterkrainer sagen, daß sie für einen Waggon Holz von Videm-Gurkfeld nach Triest 60 fl., und von dem doch Triest näher gelegenen Lichtenwald 70 fl. zu zahlen haben, so daß es sich bereits rentirte, die Fracht nach Agram aufzugeben und von dort erst nach Triest zu verfrachten. (Hört! — Cujte!)

Man wird mich kaum der Uebertreibung bezichtigten können, wenn ich behaupte, daß Unterkrain, dessen Holz nach Gurkfeld, Videm, insbesondere auch aus dem waldreichen Bezirke von Massenfuß nach Lichtenwald tendirt, daß Unterkrain von der Südbahn geradezu ausgeschaltet ist von dem wichtigsten Abgabebiete dieses Productes. Ist es nicht sonderbar, daß für Hölzer per Waggon von Laibach aufwärts, also von Salloch 43 fl., von Laase 44 fl. 8 kr. und von Kresnj 46 fl. 6 kr. nach Cormons gezahlt werden, während das näher gelegene Laibach nach Cormons mehr als 48 fl. zahlen muß. Ich erinnere bei dieser Gelegenheit an die Holztarife für Galizien, die sich noch günstiger stellen.

Nicht unerwähnt darf ich lassen, daß ein hochgeachtetes Mitglied des Landtages, unser Colleague der Herr Director Luckmann, schon bei den Berathungen des Staatseisenbahnrathes eine Reihe von Tarifanomalien und Ungleichmäßigkeiten dargelegt hat, an denen auch die unserem Lande so wenig freundliche Südbahngesellschaft wesentlich participirt. Es ist namentlich die Klage vorgekommen, daß durch die Begünstigung einer Triester Firma, hinter welcher, wie ich glaube, eine große internationale Firma stehen soll, derselben ein Monopol für den Schnittholzhandel von Salzburg bis Triest eingeräumt werde, und zwar durch eine Refactie für so enorme Quanten von Holz, daß kein Holzhändler ein solches Quantum aufbringen könnte. Man darf sich übrigens nicht wundern, daß dort, wo bloß das Rad des Geschäftsinteresses rollt, mitunter auch etwas Roth aufspritzt. Wir haben darüber Erfahrungen bei einer anderen

Bahn gemacht, aber hier wie dort könnte doch die Nothwehr des öffentlichen Interesses gegen die Ausnützung erworbener Privatrechte Ausschlag gebend werden. (Klici: Dobro! — Rufe: Bravo!) Als eine der Hauptursachen der Benachtheiligung Krains muß ich die Ausschließung des Landes und der Hauptstadt Laibach vom süd-nord-österr.-ungarischen Verbandtarife bezeichnen.

Ueberhaupt, und ohne eine besondere Begünstigung des Exportes und daher der Frachten nach österreichisch-ungarischen Häfen auszuschließen, muß ich erklären, daß meiner Meinung nach in den Verbandtarifen immer eine schädigende Ungleichmäßigkeit liegt. Es ist auch hier nicht der Ort, um die außerordentlich befremdende Erscheinung der Verbandaufnahme des Dorfes Sagrado bei Görz in Betracht zu ziehen, aber wenn Sagrado, oder Görz, oder Cormons die Vortheile des Verbandtarifes genießen, wenn Triest Vortheile davon zieht, ohne die des Exportes willen begünstigten Exportartikel wirklich zu exportiren, dann darf man auch dem armen, von Elementarunglücksfällen und früheren Fiskalisirungen niedergebeugten Lande und auch der Landeshauptstadt Laibach diese Wohlthat nicht verweigern. (Klici: Dobro! — Rufe: Bravo!)

Meine Herren! Ich bin mit den Gründen meines Antrages noch lange nicht zu Ende. Sehen sie sich den Zucker an; von Mähren bis Görz ist die Fracht für den Zucker um so viel billiger, als hieher, daß die hiesigen Kaufleute nicht im ganzen Lande, ja nicht einmal bis Innerkrain arbeiten können, weil Görz von Norden her die Ware nach Adelsberg viel billiger stellen kann. Ist eine solche Tarifpolitik der Südbahn nicht ruinös für unser Land, und ist es nicht zu wundern, daß da noch keine Hand eingegriffen hat? Der Laibacher Kaufmann, der nach Istrien Geschäfte macht, ist gezwungen, sich ein Lager in Pola zu halten, weil er sonst mit den begünstigten Orten des Verbandtarifes nicht concurriren kann.

Wie mit dem Zucker, so ist es auch mit anderen Artikeln. Ein Kaufmann, der beispielsweise aus Eger Porzellan nach Laibach beziehen will, ist per Metercentner gegen Triest um 1 fl. 10 kr. geschädigt. Es würde daher conveniren, die Ware um mehr als 300 Kilometer weiter, nämlich von Eger nach Triest und von dort nach Laibach laufen zu lassen, weil der Tarif von Eger bis Laibach sich auf 5 fl. 50 kr. per Metercentner, nach Triest jedoch nur auf 4 fl. 40 kr. stellt. Ebenso ist es mit dem Petroleum. Obwohl Laibach für den Handel mit Petroleum ganz besonders geeignet und günstig gelegen wäre, kann hier kein Lager gehalten werden, und es bleibt nur ein ganz kleines Gebiet, nämlich höchstens bis Gills zum Abfabe übrig. Dasselbe gilt von Knochenmehl, Zwetschken und Kleesamen, und gerade diese Verbrauchsartikel sollten, weil sie Landesproducte sind und sich als Exportartikel besonders eignen, besonderen Schutz finden. Namentlich Kleesamen eignet sich in vorzüglicher Weise für den Export nach Deutschland, aber es bleibt dem Producenten nichts übrig, als denselben zu seinem Schaden nach Triest oder eine andere der Verbandstationen zu bringen und von dort erst nach Deutschland zu dirigiren.

Bei Schnittwaren — ich will die Herren nicht mit Ziffern ermüden — convenirt es, die Ware eher nach Triest oder Görz kommen zu lassen, und selbst bei Artikeln aus Borarlberg, der Schweiz und aus Böhmen ist dies

maßgebend, wenn der Laibacher Kaufmann nicht jede Verdienstchance verlieren will.

Und schließlich sei noch des Eisens erwähnt. Dasselbe wird aus Kärnten und Steiermark nach Triest und Görz viel billiger verfrachtet als unser Eisen dahin, und wir dürfen uns nicht wundern, wenn dadurch die Basis der Krainer Eisenwerke erschüttert ist. — Meine Herren! Wenn der durch Ehrenhaftigkeit exemplarische Kaufmannsstand von Laibach solchen Drosselungen rathlos gegenübersteht (Dobroklici — Bravorufe) und die Zeit fast zu berechnen vermag, wo er zur Einstellung seiner Geschäfte gedrängt sein wird, wenn der Bauer sein Arbeitszeug unwillig wegwirft, der Müller sein Radwerk verfaulen und seine Schleusen auseinanderfallen läßt, wenn reiche Wasserkräfte unbenützt bleiben und der Wald schließlich nur mehr durch Kohlenbrennereien und zur Aschengewinnung verwertet werden kann, dann, meine Herren, ist der Versuch, sich einer so rücksichtslosen, so zerstörenden Bahnpolitik entgegen zu stellen, eine brennende Pflicht der Vertretung dieses Landes. (Dobroklici — Bravorufe.)

Aber als sollte der Erwerbstrieb und die Geschäftsthätigkeit der Südbahngesellschaft sich bis zum ärmsten Bewohner dieses Kronlandes und in dem entferntesten Bauernhause fühlbar machen, so wird, was nicht durch den Frachttarif leidet, durch den Personentarif dieser Bahn in äußerst empfindlicher Weise getroffen. Die priv. Südbahngesellschaft hebt, Sie können sich ganz leicht davon überzeugen, den allerhöchsten Personentarif unter allen österreichisch-ungarischen und deutschen Bahnen ein; sie ist eine der theuersten Bahnen in Europa.

Aber während die Generaldirection der Südbahn die Tarifhärten in den verschiedenen Kronländern, was sage ich, überall durch gewisse Erleichterungen zu mildern strebt, indem sie Begünstigungen persönlicher Natur, die oft ganze Reihen von Individuen treffen, zugesteht oder Vocaltarife einführt, Bequemlichkeiten und Zugeständnisse für einzelne Stationen gewährt und Tour- und Retourkarten verausgibt, ist Krain von allen diesen Begünstigungen auffallend ausgeschlossen. Selbst die mit August dieses Jahres zwischen Triest und Laibach eingeführten Tour- und Retourkarten sind lediglich eine Scheinconcession und bieten dem Lande keine Erleichterung, da sie nur den Verkehr der Stationen bis Laibach nach Triest, nicht aber den Zwischenverkehr unter den Stationen selbst berühren, daher für unsere Bevölkerung nichts sind und derselben nicht zu Gute kommen.

Ich brauche, um den üblen Willen und die Mißgunst der Südbahngesellschaft gegen Krain zu enthüllen, wohl nur auf die einzige Thatfache zu verweisen, daß sie von Steinbrück und den Stationen der Ugramer Linie ab, zwar nach Ugram Tour- und Retourkarten ausgibt, nicht aber nach Laibach und den Stationen zwischen Steinbrück und Laibach, und daß von Laibach aus außer Triest nach keiner Station eine Tour- und Retourkarte ausgegeben wird.

Man braucht nur die besonderen Erleichterungen und Begünstigungen für Nieder-Österreich, Kärnten, Steiermark und Tirol in Betracht zu ziehen, um inne zu werden, welche Härte und welcher Mangel an Rücksicht in den leitenden Kreisen der Südbahn gegen unser verarmtes Land geübt wird. Wir werden demnach alle Anstrengungen dahin richten müssen, für Krain entweder die Aufnahme in die Verbandtarife, oder aber andere Begünstigungen in den

Frachttarifen der Südbahn, jedenfalls aber auch die nöthige Abhilfe gegenüber ihrem drückenden Personentarif zu erwirken.

Ich vermeide, bei der Erörterung dieser Zustände auf unangenehme Details zu gerathen und vereinzelte Thatsachen auszunützen, und folge, wiewohl eine große Versuchung dazu vorläge, doch nur den Linien, welche das Bedürfnis und die berechtigte öffentliche Meinung erkennen lassen.

Daher glaube ich überhaupt und hege die Ueberzeugung, daß der von mir befürwortete Schritt des Landtages nicht vergebens sein, und daß die hohe Regierung unseren Bestrebungen schon aus dem Grunde eine nachdrückliche Unterstützung angedeihen lassen wird, weil diese gemeinschaftliche Action, wenn sie Erfolg hat, ganz geeignet wäre, uns für die Zukunft aus dem Wirrwale der Parteistreitigkeiten auf gute Bahnen und auf den einzigen und richtigen Weg zu bringen, den materiellen Bedürfnissen unseres Volkes zu dienen. (Dobroklici na levi — Bravorufe links.)

Auch noch ein anderer Gesichtspunkt spricht für eine Petition, ich meine nämlich, daß wir in einer Sache, die schon so lange, und wie es fast scheint, ohne Hoffnung und Abhilfe die Wohlfahrt unseres Landes schädigt, alle jene Mittel erschöpfen müssen, durch welche eine Berücksichtigung unserer Lage sich von der Südbahn selbst erreichen läßt, wenn man dort den Sinn für Billigkeit nicht ganz verloren hat. Erst wenn dies fruchtlos geblieben ist, werden wir die Verantwortung übernehmen müssen, stärker aufzutreten, um uns der Noth zu erwehren, in welche eine bloß auf ihren Gewinn bedachte Unternehmung ein ganzes Land stürzen zu können glaubt. (Dobroklici — Bravorufe.)

Ich erlaube mir demnach die Bitte an das hohe Haus, meinen Antrag dem Verwaltungsausschusse zuweisen zu wollen. (Zivahno odobranje — Lebhafter Beifall.)

Landeshauptmann :

Wünscht jemand in formeller Richtung zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Diejenigen Herren, welche mit dem Antrage des Herrn Abgeordneten einverstanden sind, bitte ich, sich zu erheben. (Obvelja — Angenommen.)

5.) Priloga 25. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt deželne postave gledé doneskov zavarovalnih družeb in društev k stroškom gasilnih straž, ter v podporo onesrečenim gasilnim stražnikom, in o katerem se poroča o vprašanji zaradi upeljave prisilnega zavarovanja.

5.) Beilage 25. — Bericht des Landesausschusses, womit der Entwurf eines Landesgesetzes, betreffend die Beitragsleistung der Feuerversicherungs-Gesellschaften und Vereine zu den Kosten der Feuerwehren und zur Unterstützung verunglückter Feuerwehrmänner, vorgelegt und über die Frage wegen Einführung zwangsweiser Feuerversicherung berichtet wird.

(Izroči se upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

6.) K prilogi 2. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1883.

6.) Zur Beilage 2. — Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Grundentlastungsfondes pro 1883.

Landeshauptmann :

Ich beehre mich, dem hohen Hause als Regierungsvertreter den Referenten in Grundentlastungsangelegenheiten, Herrn k. k. Bezirkshauptmann Felix Schajchel, vorzustellen.

Berichterstatter Dr. Mauer :

Hoher Landtag!

Mir obliegt die Aufgabe, den Rechnungsabschluss des Grundentlastungsfondes für das Jahr 1883 und den Voranschlag des Grundentlastungsfondes pro 1884 vorzubringen.

Mit diesem im Zusammenhange steht § 1 des Rechenschaftsberichtes, Marg. Nr. 7, betreffend die Grundentlastungsfonds-Umlage pro 1884. Dieser Gegenstand steht zwar nicht auf der Tagesordnung, wurde jedoch schon durchberathen, und mit Zustimmung des hohen Hauses möchte ich darüber ebenfalls referiren. (Pritrjuje se — Zustimmung.)

(Gospod poročevalec bere marg. št. 7, § 1 letnega poročila — Der Herr Berichterstatter liest Marg. Nr. 7, § 1 des Rechenschaftsberichtes.)

Der Finanzausschuss beantragt, diesen Bericht zur Kenntniss nehmen zu wollen.

(Obvelja — Angenommen.)

Uebergehend zum Berichte des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des krainischen Grundentlastungsfondes pro 1883 habe ich zu bemerken, daß der Rechnungsabschluss geprüft wurde, daß sich jedoch ein Anlaß zur Bemängelung nicht ergeben hat.

Der Finanzausschuss stellt den Antrag :

Der hohe Landtag wolle beschließen: Der Rechnungsabschluss des Grundentlastungsfondes pro 1883 werde nach den in der Landesausschuss-Vorlage Beilage Nr. 2 enthaltenen rubrikeweisen Auseinandersezungen genehmigt, u. zw. :

- a) in den Gesamteinnahmen per . 934 383 fl. 93 fr.
- b) mit einer Gesamtausgabe per . 923 005 „ 61 „
- c) sonach mit einem Abgange von . 11 378 fl. 32 fr.
- d) mit den schließlichen Gesamteinnahmen-Rückständen per 6 203 703 fl. 75 1/2 fr.
- e) mit den schließlichen Gesamtausgaben-Rückständen per . 6 938 284 „ 29 „
- f) somit mit dem schließlichen reinen Schuldenstande von . 734 580 fl. 53 1/2 fr.

(Obvelja — Angenommen.)

7.) Priloga 29. — Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1885 (k prilogi 3).

7.) Beilage 29. — Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Grundentlastungsfondes pro 1885 (zur Beilage 3).

Berichterstatter Dr. Mauer:

Der Finanzausschuss hat den Voranschlag des Grundentlastungsfondes pro 1885 geprüft und im allgemeinen für richtig befunden.

Er stellt daher die folgenden Anträge:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der Voranschlag des krainischen Grundentlastungsfondes für das Jahr 1885 wird im Gesamterfordernisse von 594 244 fl. und in der Gesamtbedeckung von 520 684 » sonach mit dem durch verzinsliche Staatsverschüsse zu deckenden Abgange von 73 560 fl. genehmigt.

1.) Proračun kranjskega zemljiško-odveznega zaklada za leto 1885. s skupno potrebsčino 594 244 gld. in s skupno zakladi 520 684 »

torej s primanjstvo 73 560 gld. ki je pokriti z obrestnimi državnimi posojili, se odobri.

2.) Zur Bedeckung des Landesbeitrages ist für das Jahr 1885 eine 16% Umlage auf die directen Steuern, somit insbesondere bezüglich der Hausclassen- und Hauszins-, Erwerb- und Einkommensteuer auf das Ordinarium sammt allen Staatszuschlägen, dann eine 20% Umlage zur Verzehrungssteuer vom Weine, Wein- und Obstmoſte, dann vom Fleische einzuheben.

2.) Da se pokrije deželni donesek za leto 1885., naj se pobira 16% priklada na direktne davke in sosebno od rednega zneska hišnorazrednega davka in davka od hišnih najemščin, pridobninskega in dohodninskega davka z vsemi državnimi prikladami vred, potem 20% priklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega moſta in od mesa.

3.) Der Landesauschuss wird beauftragt, die Allerhöchste Genehmigung zur Einhebung dieser Landesumlagen zu erwirken.

3.) Deželnemu odboru se naroča, da zadobi Najvišje dovoljenje za pobiranje teh deželnih priklad.

4.) Der Landesauschuss wird beauftragt, im Sinne des Punktes 3 des Uebereinkommens vom 29. April 1876 (Gesetz vom 8. Mai 1876, R.-G. Nr. 72) für die Jahre 1885 und 1886 die Zustimmung der Reichsvertretung zur Herabsetzung des für den krainischen Grundentlastungsfond bestimmten 20% Zuschlages zu den directen Steuern mit Einschluß des mit dem kaiserlichen Patente vom 10. October 1849, R.-G. Nr. 412, eingeführten Drittelzuschlages auf einen je 16% Zuschlag zur vollen Vorschreibung aller directen Steuern, somit insbesondere bezüglich der Hausclassen-, der Hauszins-, der Erwerb- und der Einkommensteuer auf das Ordinarium zu erwirken.

4.) Deželnemu odboru se naroča, da v smislu točke 3. pogodbe z dne 29. aprila l. 1876. (postava z dne 8. maja l. 1876., drz. zak. št. 72.) zadobi pritrditev državne zastopa, da se za kranjski zemljiško-odvezni zaklad določena 20% doklada na direktne davke z tretjinsko po cesarskem patentu dne 10. oktobra l. 1849., drz. zak. št. 412., vpeljano priklado vred zniža za leti 1885. in 1886., za vsako leto na 16% doklado od vseh predpisanih direktnih davkov, torej sosebno gledé rednega zneska hišnorazrednega davka in davka od hišnih najemščin, pridobninskega in dohodninskega davka.

Landeshauptmann:

Ich eröffne die Generaldebatte. Wünscht jemand der Herren das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Somit erjuche ich den Herrn Berichterstatter, die Specialdebatte zu eröffnen, wobei ich mir das abgekürzte Verfahren dahin vorzuschlagen erlaube, daß sich diejenigen Herren, welche zu der einen oder anderen Position zu sprechen wünschen, gefälligst zum Worte melden wollen, widrigens die betreffenden Positionen als angenommen zu betrachten wären.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

Berichterstatter Dr. Mauer:

Zum einzelnen übergehend, stellt sich das Erfordernis für den krainischen Grundentlastungsfond pro 1885 wie folgt:

(Poročevalec bere iz priloge 3. proračun rub. št. I. — Berichterstatter liest aus der Beilage 3 den Voranschlag Rub.-Nr. I).

Hiebei erlaube ich mir den Bericht, welcher von dem Referenten der k. k. Grundlasten-Ablösungs- und Regulirungs-Landescommission an den Finanzausschuss gelangt ist, über den Stand der Grundentlastungsoperate vorzubringen.

Mit Ende September 1883 stellt sich der Stand der noch anhängigen Operate mit 254 heraus.

Zugewachsen sind seit 1. Oktober 1883 bis zum heutigen Tage — durch Vorgehen von Amtswegen seitens der Behörden zum geringeren Theile — durch neue Anmeldungen, Reclamationen und Provoationen 91 Fälle; es ergeben sich somit zusammen 345 Fälle.

Dagegen sind in der Zeit vom 1. Oktober 1883 bis zum heutigen Tage erledigt worden 94 und werden im Laufe des September 1884 bei der noch in diesem Monate abzuhaltenden Sitzung erledigt werden noch weitere 24 somit im ganzen 118 Operate, wornach mit Ende September 1884 verbleiben werden noch 227 Operate.

Dieser im Hinblick auf den für Ende September 1883 ausgewiesenen Rest von 254 Operaten anscheinend geringe Fortschritt in der Abwicklung des Geschäftes — 227 mit Ende September 1884 — erklärt sich vollständig durch

den großen Zuwachs an Operaten (91), wobei bemerkt wird, daß die Zahl der Operate allein nicht den ausschlaggebenden Maßstab für die Thätigkeit der Organe der Grundlasten-Ablösung und Regulirung bildet. Uebrigens darf der Umstand nicht übersehen werden, daß, nachdem die Servitutsverhältnisse zwischen Dominien und Servitutsberechtigten zum weitaus größten Theile bereits geregelt sind, die neuen Anmeldungen und Reclamationen, Servitutsverhältnisse zwischen der ländlichen Bevölkerung selbst, insbesondere wechselseitige Weidrechte zwischen zwei oder mehreren Ortschaften, dann zwischen Insassen einer und derselben Ortschaft betreffen, und daß aus der instructionsmäßigen Behandlung dieser vielen Fälle, welche in der Regel mit der Aufhebung und Ablösung im Vergleichswege abgethan werden, für die Landescultur kein geringer Vortheil, und jedenfalls ein solcher erwachsen wird, daß er die diesfalls dem Landesfonde anerlaufenden Kosten aufwiegt. Schließlich muß noch erwähnt werden, daß, je mehr das Geschäft dem endlichen Abschlusse entgegengeht, desto mehr die Zahl der Recurse gegen Entscheidungen der Landescommission in unverhältnißmäßiger Weise zunimmt, hiedurch aber die Abwicklung des Geschäftes nicht unerheblich aufgehalten wird.

Aus diesen Gründen kann die Beendigung des Geschäftes nach den gemachten Erfahrungen nicht vor Ablauf des Jahres 1886 prognosticirt werden.

Im Hinblick auf den unverhofften Zuwachs erscheint die am Schlusse der vorjährigen Auseinandersetzung gemachte Zusage, daß die Beendigung des Geschäftes mit Schlusse des Jahres 1885 zu erwarten sei, nicht desavouirt, und muß die diesbezügliche Thätigkeit der Landescommission sowie der Localcommissionen im abgelaufenen Zeitraume vom 1. October 1883 bis Ende September 1884 als eine den gegebenen Verhältnissen vollkommen entsprechende bezeichnet werden.

Denn außer dem Referenten der Landescommission beziehen nur zwei Bezirkscommissäre die Gehalte aus dem Grundentlastungsfonde. In der Wirklichkeit aber werden für das fragliche Geschäft verwendet:

- a) Bezirkshauptmann Johann Mahkot für das Geschäft der Localcommission Laibach, soweit dieselbe die politischen Bezirke Loitsch und Adelsberg betrifft;
- b) Bezirkshauptmann Josef Dralka für das Geschäft der Localcommission Radmannsdorf;
- c) Bezirkscommissär Dr. Franz Hinterlechner für das Geschäft der Localcommission Laibach, soweit dieselbe die politischen Bezirke Laibach, Littai, Stein, Krainburg betrifft;
- d) Bezirkscommissär Ludwig Marquis von Gozani für das Geschäft der Localcommissionen Gottschee, Tschernembl, Rudolfswert und Gurkfeld, wobei bemerkt wird, daß derselbe, obgleich er seinen Gehalt vom Staate bezieht, seine Thätigkeit ausschließlich dem gedachten Geschäfte widmet.

Eine Reducirung des aus dem Grundentlastungsfonde besoldeten Beamtenpersonales (zwei Bezirkscommissäre) erscheint für das Jahr 1885 noch nicht thunlich.

Anlangend die Kosten der localen Erhebungen für die nach dem 20. April 1881 eingehenden Anmeldungen und Reclamationen, so wird darauf hingewiesen, daß dieselben nach dem Landesgesetze vom 3. Februar 1881 ohnehin von den Parteien selbst zu tragen sind.

(Poročevalec bere dalje iz priloge 3., rub. št. II., III., IV. potrebscine in rub. št. I., II., III., IV. zaklade. — Berichterstatter liest weiter aus der Beilage 3, Rubrik-Nr. II, III, IV des Erfordernisses und Rub.-Nr. I, II, III, IV der Bedeckung.)

Landeshauptmann:

Nachdem niemand der Herren das Wort ergriffen, erscheinen die einzelnen Positionen genehmigt.

Wünscht jemand zum Antrage 1 zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Fene Herren, welche mit dem Antrage 1 einverstanden sind, wollen sich erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Wünscht jemand zum Antrage 2 zu sprechen?

Abgeordneter Luchmann:

Bitte ums Wort!

Meine Herren! Ich habe nur in formeller Beziehung eine kleine Bitte anzubringen. Als wir im Jahre 1880 die Berechnung der Umlagen nach dem vollen Steuerbetrage sammt Extra-Ordinarium und Kriegszuschlag beschlossen haben, haben wir calculirt, daß eine 15proc. Umlage circa 208000 fl. ergeben werde. Es ist nun auffallend, daß wir bei einer 16proc. Umlage nur 209000 fl. präliminirten. Ich habe allerdings im Ausschusse ersehen, wie die Steuern sich jetzt stellen, aber ich konnte aus keinem Ausweise ersehen, in welcher Weise im Jahre 1880 calculirt worden ist. Alle gedruckten Vorlagen gaben die bezüglichen Beträge nur summarisch, aber nicht nach den einzelnen Steuerkategorien an. Ich glaube, es wird für jeden Abgeordneten interessant sein, zu sehen, welche Veränderungen mit den Steuern im Laufe der Jahre vorschgehen, und zwar aus den gedruckten Landesauschussberichten, damit man nicht darauf angewiesen ist, sich seine eigenen Vormerkungen aufzuheben, aus welchen man ersehen könnte, welche Veränderungen in den verschiedenen Steuergattungen vorschgegangen sind.

Die betreffenden Steuernachweisungen wären auch beim Normalschul- und beim Landesfonde wünschenswert. Es wird dies vielleicht auch noch zur Sprache kommen. Mit einem Wort, ich glaube, daß man eine solche Information von Jahr zu Jahr brauchen, und daß mir das hohe Haus zustimmen wird, wenn ich den Antrag stelle:

«Der Landesauschuss wird beauftragt, bei den Vorlagen der Voranschläge für den Grundentlastungs-, Normalschul- und Landesfond den Ausweis der k. k. Finanzdirection über die Höhe der landesfürstlichen Steuern des ganzen Landes und der Stadt Laibach nach den einzelnen Steuerkategorien anzufügen.»

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Landeshauptmann :

Ich werde die Resolution des Herrn Abgeordneten Luckmann zum Schlusse dieses Gegenstandes zur Abstimmung bringen. Jene Herren, welche mit dem Antrage 2 einverstanden sind, bitte sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Wünscht jemand zum Antrage 3 zu sprechen?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Nachdem niemand das Wort ergriffen, ersuche ich jene Herren, welche mit dem Antrage 3 einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Verlangt jemand zum Punkte 4 das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Nachdem niemand das Wort ergriffen, ersuche ich jene Herren, welche mit dem Antrage 4 einverstanden sind, sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Ich beantrage die sofortige dritte Lesung. (Prirjuje se — Zustimmung). Jene Herren, welche den Gegenstand in dritter Lesung genehmigen, wollen sich erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

Ich bringe noch die Resolution des Herrn Abgeordneten Luckmann zur Abstimmung. Jene Herren, welche damit einverstanden sind, belieben sich zu erheben.

(Obvelja — Angenommen.)

8.) K prilogi 12. — Ustno poročilo upravnega odseka, gledé uravnanja Save med Černučami, Št. Jakobom, Podgradom, Dolom in Lazami.

8.) Zur Beilage 12. — Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Saveregulirungsbauten in der Flussstrecke zwischen Tschernutsch, St. Jakob, Podgrad, Lustthal und Laase.

Poročevalec dr. Poklukar :

Slavni zbor!

Poročilo deželnega odbora — priloga št. 12. — gledé uravnanja Save med Černučami, Št. Jakobom, Podgradom, Dolom in Lazami izročilo se je upravnemu odseku v poročanje. Upravni odsek je pretresoval to poročilo in se je radostno prepričal, da je visoko ministerstvo z odlokom od 23. junija 1884. l., št. 10788, potrdilo od c. kr. deželne vlade predloženi načrt za uravnanje Save med Černučami, Št. Jakobom, Podgradom, Dolom in Lazami, in da je dovolilo, da se to stavi na račun izvanredne dotacije.

Načrti so trije. Iz poročila se razvidi, da je proračunjena svota, katera se namerava obrniti za uravnanje Save v omenjenih krajih, 448900 gld., kar je

zares zelo izdatna svota. Konečni predlog, katerega predlaga deželni odbor, se je pa vender skrčil, in naznanja, da se je v ta namen privolilo za leto 1884. 2000 gld., za prihodnja leta pa naj slavni deželni zbor za uravnanje Save od Černuč do Dola blagovoli dovoliti primerni donesek, ki naj se vsako leto postavi v proračun deželnega zaklada.

Le gledé prvega dela tega poročila mogel je upravni odsek kompetentno izreči svojo besedo; gledé konečnega predloga, koliko naj bi se donášalo za to uravnanje Save, katero se bo izvrševalo po odobrenih načrtih visokega ministerstva, sklepati podporo za več let zaporedoma, to bo mogoče le finančnemu odseku, kateremu bodo znane konečne številke vseh potrebsčin in tudi pokritje deželnega zaklada sploh. Zato je upravni odsek nasvetoval samo gledé prvega dela predloga meritorično rešitev gledé podpore, kakor tudi rešitev, iz katerega deželnega zaklada se bo to plačevalo, predlaga pa v rešitev finančnemu odseku.

Gledé splošnega dela tega poročila je upravnemu odseku z veseljem priznati skrbljivost visoke vlade gledé najnevarnejše reke v deželi, in da se je ona po prošnji, ki se je izrekla v tukajšnjem zboru, tako resno dela poprijela, da je za tekoče leto izredno državno podporo dovolila, ker je v državnem proračunu sprejetih razun izredne, — uže več let privoljene podpore letnih 20000 gld., za tekoče leto privoljena še druga taka izredna podpora 20000 gld. in za redne potrebsčine 10000 gld., tedaj skupaj 50000 gld.

Upravni odsek se je prepričal, da visoka vlada dela, katera so se izročila za uravnavo Save, po svojih organih z izredno marljivostjo izvršuje.

Upravni odsek šteje si zato v svojo dolžnost, za tako radodarno podporo visoki vladi izreči v prvi vrsti svojo zahvalo in priporoča deželnemu zboru, da tudi on tej zahvali pritrdi, kakor tudi izreče priznanje vsem dotičnim izvrševalnim organom.

Upravni odsek tedaj predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) Slavni c. kr. vladi izreka se zahvala dežele, da je gledé uravnave teka Save pod Černuškim mostom po vsem uslišala prošnjo deželnega zbora;

2.) izreka se priznanje tukajšnjim vladnim izvršilnim organom za vsa do sedaj v tej zadevi hvalevredno izvršena dela;

3.) v rešitev denarnega vprašanja te priloge izroči se priloga št. 12. finančnemu odseku.

Poslanec Robič :

Jaz moram z veseljem priznati, da se je enkrat visoka vlada na našo deželo ozirala in nam preskrbela podporo, da ne bo tako velike škode po vodi. Ali gospôda moja! s tem se nismo dosegli, kar bi pričakovali, ker nam še ni taka podpora naklonjena, kakor drugim deželam, na pr. na Koroskem in Štajerskem. Sava dela škodo skozi celo deželo na Gorenjskem notri do izvira, a izvir je pod Korenom od Kranjske Gore pol ure hodá in če se hoče ljudstvu v pomoč priti, da bi voda v svoji strugi ostala, treba jo je skozi in skozi uravnati. Sava je dereča reka,

ona vse raztrga in odnese, kamor se ob času povodnji obrne. V gorenji Savski dolini brez male izjeme vsa ravnina Sava zavzema, torej je treba, da se voda stisne, da globokeji strugo napravi. Jaz mislim, da bi bilo prav, da bi se naprosila vlada, da v prihodnje naši deželi večo svoto nakloni, da bi se mogla struga Save skozi in skozi uravnati. Če se ne bode nadaljevalo zavarovanje tudi od Černuškega mosta navzgor, prišla bode voda zadevanji za hrbet in ga bode pokončala, naj se ne postopa, kakor se je na Koroškem zgodilo, kjer so se vodé samo na enih krajih uravnale. Tudi našim državnim poslancem priporočam to reč, da bi uplivali do vlade, da se v državnem zboru doseže večja podpora v ta namen. V tej zadevi bila je vložena peticija pred več leti od občine Kranjska Gora, tudi zdaj bi ona prosila pomoči, pa se boji konkurenčnih stroškov. Ondi je ljudstvo revno in zamore le malo storiti, k večim tlako opravljati. Ali ne samo Sava, moja gospôda, ampak tudi strašni hudourniki: Belca, Mertulak in Piženca i. t. d., ki se stekajo v Savo, delajo, ker ob času nalivov in dolgotrajajočega dežja valijo kamnje in šuto pred saboj in naraščajo tako, da so bili ljudje v svojih stanovanjih v veliki nevarnosti. Jaz sam iz svoje skušnje vem, da je v takih slučajih bilo v Kranjski Gori največjega napora treba, da hudourniki celo hiš niso odnesli, ki so bile v nevarnosti. Visoko ministerstvo kmetijstva je imelo na Francoskem v zadevi uravnave hudournikov svoje studije, in to, kar se je za dobro spoznalo, bode tudi tu izpeljano. V naši deželi, posebno v Vipavski dolini, se je tudi uže nekoliko storilo v tej zadevi, ker se je uravnal hudournik Bela, ki je prizadeval veliko škodo; naj bi se to tudi na Gorenjskem nadaljevalo. Jaz bi priporočal našim državnim poslancem, da bi to reč poudarjali v državnem zboru in da bi gledali, da se večja svota naši deželi v ta namen nakloni.

Deželni predsednik baron Winkler:

Željo, katero je g. predgovornik izrazil, smatram popolnoma opravičeno, in v tej zadevi moram tukaj na znanje dati visokemu zboru, da sem uže stavbenim in gozdnim organom ukazal, naj stvar preiskujejo, da bode na podlagi dotičnih poizvedkov deželna vlada imela povod, staviti svoje predloge visokemu ministerstvu, in sicer gledé na novo postavo, katera je bila letos v državnem zboru sprejeta, po kateri bo mogoče podpore dovoljevati v obrambo proti hudournikom in vodam sploh, katere zares veliko škodo prizadevajo naši deželi. Moram zagotoviti, da bodem na to stvar svojo posebno pazljivost obračal, in se nadejam, da bode tudi vlada v tej zadevi zadostila želji g. predgovornika in opravičenim željam vse dežele. (Dobrokljici — Bravorufe.)

Abgeordneter Faber:

Ich bitte ums Wort.

Nicht allein die Gegenden an der Save sind bedroht, sondern auch jene von Reifnitz und Gottschee sind durch den Austritt der Gewässer bei anhaltenden Regengüssen im

höchsten Grade gefährdet. Es sind Hunderte von Fochen überschwenmt worden, und zwar zu einer Zeit, daß die Frucht nicht abgefecht werden konnte, infolge dessen die Erdäpfel verfaulen, der Kukuruz verschimmelte u. s. w.

Von Niederdorf bis zur Gottscheer Grenze und bei Loschin und Mösel sind mehrere 100 Focher mehrmals bis 8 Tage unter Wasser. Diesem Uebel ist nur dadurch abzuwehren, wenn in Reifnitz die Sauglöcher gereinigt und geöffnet werden. Auch in Gottschee gibt es Kessel, in denen sich Wasser ansammelt und wo sich Sauglöcher befinden. Aber wer soll sie reinigen? Die Bevölkerung ist zu arm. Die betreffenden Ortschaften können allein ohne Beihilfe anderer Ortschaften die Auslagen nicht bestreiten, und weil auch Sprengmateriale nothwendig wäre, so müßte auch Geld beschafft werden.

Auch ich bitte daher, die hohe Regierung wolle dem Reifnitzer und Gottscheer Bezirke zu Hilfe kommen, damit dieses Uebel, das zwei- bis dreimal jährlich sich wiederholt, beseitigt wird.

Poslanec dr. Sterbenec:

Jaz bi tudi v imenu svojega okraja, kjer sem voljen, prosil, da se tudi na te kraje ozira. Ljudstvo v Krškem okrajnem glavarstvu okoli Mirne in Šent-Ruperta tudi strašno veliko škodo od vode Mirne trpi takó, da voda večkrat vse travnike zalije in ljudje imajo slabega ali celo nobenega pridelka. Tedaj bi prosil, da se tudi na reguliranje teh krajev na Dolenjskem v okrajnem glavarstvu Krškem ozira.

Deželni glavar:

Želi se kdo besede o tej zadevi?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Tedaj ima besedo še gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Poklukar:

Jaz imam besedam, katere sem ravno zdaj čul zaporedoma od nekaterih gg. poslancev in od prečastitega g. deželnega predsednika, malo dostaviti, in sicer v prvi vrsti to, da se je s to razpravo pokazalo, kako skeleča rana je za našo deželo dereča Sava in kako potrebna je bila podpora, katero je sedanje ministerstvo v ta namen dovolilo in katero bo še oziroma dovolilo in koliko je še potrebno storiti v tej zadevi za uredjenje družih vodá.

Gosp. deželni predsednik je izrekel, da je v tistih zadevah, katere je v prvi vrsti omenil gosp. poslanec Robič, naročil dotičnim organom, da stvar preiskujejo. Jaz ne dvomim, da se bo g. deželni predsednik, kakor v vseh drugih prilikah, gotovo tudi zdaj s posebno skrbljivim očesom oziral na te naše potrebe.

Kar se tiče apelacije g. poslanca Robiča na državne poslance gledé te reči, moram omeniti, da tudi do sedaj nismo rok križem držali in da je tako, se lahko iz tega prepriča, da se je ravno za gorske potoke in dereče vode v minulem zasedanji državnega zbora sklenilo, da se ustanovi v ta namen poseben

zaklad, v katerega se bo vplačevalo 10 let vsako leto $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev in s tem zakladom v prvi vrsti razpolaga ministerstvo za poljedelstvo, kateremu bo za naprej mogoče iz tega zaklada marsikatero rano zaceliti.

Tudi meni je znan grdi tek Save in drugih njenih pritokov, kakor Bohinjske Save, Trziške Bistrice in Kamniške Bistrice. Ravno tako mi je znano iz lanskih obravnav, kako je pri izviru Krke pri Račni, v Ribniški in Kočevski dolini; znano mi je, koliko pritožeb se je čulo o škodah, prizadetih po Mirni v Mokronoski in Šentrupertsko-Mokronoski dolini; tudi mi je znano, koliko sama Krka v svojem nižjem teku pri Kostanjevici in tamošnji okolici redoma poškodava sicer lepo polje, toda vse to čaka svojega rešenja in ne dvomim, da bo sedanja večina državnega zbora, katera je zmiraj rada za take potrebe pripomogla, v ta namen še večjo podporo dovolila, kakor do sedaj. Da pa tudi naša tukajšnja vlada neprenehoma skrbi za take potrebe, prepričani smo iz tega, ako se ozremo na to, kar je naša vlada v tem oziru do sedaj storila.

Ne morem tedaj družega, kakor priporočati nasvete upravnega odseka, da se sprejmó.

Deželni glavar:

Ker nobeden od gospodov govornikov ni nasvetoval novega predloga, ampak je vsak le želje dotičnih krajev izrazil, nimamo o drugem glasovati, nego o predlogih upravnega odseka. (Vsi predlogi upravnega odseka obveljajo — Alle Anträge des Verwaltungsausschusses werden hien angenommen.)

9.) Priloga 30. — Poročilo upravnega odseka o vpeljavi taks za ogledovanje živine pri izdavanju živinskih potnih listov (k prilogi 22).

9.) Beilage 30. — Bericht des Verwaltungsausschusses inbetreff Einführung von Taxen für Viehbeschau anlässlich der Ausstellung von Viehpässen (zur Beilage 22).

Poročevalec Svetec

(bere poročilo iz priloge 30. s sledečim nasvetom — ließt den Bericht aus der Beilage 30. mit folgendem Antrage):

Slavni deželni zbor naj sklene:

«Tarifa k postavi za občinske takse za vojvodstvo kranjsko z dné 3. decembra l. 1868. dopolnjuje se s sledečo točko:

24. Za ogledovanje vsake živali, vršeče se po zvedenem človeku pred izdavanjem živinskega potnega lista, — gld. 1 kr. do — gld. 8 kr.» Nemški tekst ostane, kakor ga predlaga deželni odbor, ter se glasi:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

«Der Tarif zum Gemeinde-Taxgesetz für das Herzogthum Krain vom 3. Dezember 1868 wird durch nachstehende Post ergänzt:

24. Für die vor Ausstellung der Viehpässe vorzunehmende sachverständige Beschau jeden Thieres — fl. 1 kr. bis — fl. 8 kr.»

Poslanec Murnik:

Slavni zbor!

Deželni odbor, kateri je o tej stvari poročal sl. deželnemu zboru, je bil pri sklepanju mnenja, da se z njegovim predlogom ne prenaredi prav za prav postava, ampak da se doda le ena točka dotični tarifi, in da tedaj ni treba predloga staviti v obliki postave. Mislilo se je pri tem na ministerski ukaz, s katerim je slav. deželnemu zboru na voljo dano, o marsikateri stvari sklepati deželne zakone ne v obliki zakonov, ampak v navadni obliki sklepov. To se je zgodilo tudi v letošnjem zasedanju, ko so se sklepale za posamezne občine priklade na davke, ko se je dovolil najmarinski naklad mestu Rudolfovo, akoravno se za take sklepe po § 81. obč. reda potrebuje deželni zakon. Omenjeni § 81. določuje namreč (bere — ließt):

«Ko bi se hoteli napraviti novi nakladi in davščine, ki ne spadajo med priklade k pravim davkom ali k užitnini, ali ko bi se hoteli taki nakladi in davščine, koder jih uže imajo, zvišati: takrat je za to reč treba deželnega zakona».

Ravno tako govori postava, da je za dovolitev priklade k direktnim davkom, kateri presežajo 50%, treba deželne postave, ali sl. deželni zbor vender o teh sklepa le v obliki navadnega sklepa. Slišal sem od več strani, da bi se morebiti, ko bi se predlog upravnega odseka v nasvetovani obliki sprejel, nad tem spodtikalo slavno ministerstvo in da bi morda dotičnega sklepa ne predložilo v Najvisje potrjenje.

Ker se stvar sama po sebi ne bo nič premenila, ako bo v obliki postave izšla, predlagam (bere — ließt): Slavni deželni zbor naj sklene:

Priloženemu načrtu zakona se pritrjuje in deželnemu odboru naroči, predložiti ga v Najvisje potrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Dem beiliegenden Gesetzentwurfe wird die Zustimmung ertheilt und der Landesauschuß beauftragt, denselben zur Allerhöchsten Sanction vorzulegen.

Z a k o n

z dné

veljaven za vojvodino kranjsko o vpeljavi občinske takse za zvedensko ogledovanje vsake živali, predno se izdá za njo živinski potni list.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine kranjske ukazujem takó:

§ 1.

Tarifa k zakonu o občinskih taksah za vojvodino kranjsko z dné 3. decembra l. 1868., dež. zak. št. 17., dopolnjuje se s sledečim členkom:

24. Za zvedensko ogledovanje vsake živali, predno se izdá za njo živinski potni list od — gld. 1 kr. do — gld. 8 kr.

§ 2.

Zakon z dné 3. decembra l. 1868., dež. zak. št. 17., je veljaven tudi za takso, določeno v § 1. tega zakona.

Gesetz

vom

wirkfam für das Herzogthum Krain, betreffend die Einführung einer Gemeindetaxe für die vor Ausstellung der Viehpässe vorzunehmende sachverständige Beschau eines jeden Thieres.

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthums Krain finde Ich anzuordnen wie folgt:

§ 1.

Der Tarif zum Gemeinde-Taxgesetze für das Herzogthum Krain vom 3. Dezember 1868, L. G. Bl. Nr. 17, wird durch nachstehende Post ergänzt:

24. Für die vor Ausstellung der Viehpässe vorzunehmende sachverständige Beschau eines jeden Thieres von — fl. 1 kr. bis — fl. 8 kr.

§ 2.

Das Gesetz vom 3. Dezember 1868, L. G. Bl. Nr. 17, hat auch für die im § 1 dieses Gesetzes festgesetzte Taxe Giltigkeit.

Konečno še predlagam, da bi slavni deželni zbor sklenil: Seja preneha in ta predmet se izroči upravnemu odseku, kateri naj bi se o tem predlogu koj posvetoval in morebiti že danes o tem poročal.

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da se o tem predlogu izrazijo.

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Tedaj prosim gospoda poročevalca . . .

Poročevalec Svetec:

Jaz nimam nič proti predlogu gospoda poslanca Murnika.

Deželni glavar:

Kjer tedaj ni ugovora, preneham seja.

(Seja preneha ob 1. uri in se zopet začne o 10. minuti čez 1. uro popoldne — Die Sitzung wird um 1 Uhr unterbrochen und um 1 Uhr 10 Minuten nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — gibt das Glockenzeichen):

Nadaljujem seja in podelim besedo gospodu poročevalcu.

Poročevalec Svetec:

Slavna zbornica!

Upravni odsek je zdaj nasvete gospoda poslanca Murnika pretresoval in se je soglasno vdal v to, da prinese ta dodatek o vpeljavi taks v obliki postave; torej z uvodom in z dotičnimi sklepi se upravni odsek popolnoma zлага; ker v bistvu stvar ostane nespremenjena, nadejam se, da bo slavni zbor oprostil, da se ta nova prememba ne prinese s posebnim pismenim poročilom.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

Upravni odsek tedaj predlaga sledečo postavo. (Bere dotični postavni načrt v slovenskem in nemškem tekstu — Ließt den betreffenden Gesetzentwurf im slovenischen und deutschen Texte.)

To bi bila postava, o kateri nimam v generalni debati nič več reči. Če bo kaj ugovorov pri specijalni debati, bom pozneje besedo poprijel.

Deželni glavar:

Otvarjam generalno debato.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor!

Kakor je razvidno iz poročila deželnega odbora, so občine pobirale za izdavanje živinskih potnih listov takso od 5 do 10 kr. ter jo potroševale deloma za nakup dotičnih tiskovin, ostalo pa za občinske potrebščine — in sicer toliko časa, dokler je ministerstvo izreklo, da ne smejo zahtevati višjega plačila, nego ki zadostuje za povračilo tiskovnih stroškov tako, da se sedaj pobira za izdavanje vsakega živinskega potnega lista malenkostna taksa od 2 kr.

Ta taksa, ki se torej plačuje za izdavanje potnega lista, ne pa za ogled živinskega potnega lista, se je vže tako udomačila, da je po mojem mnenji skoro nemogoče isto povikšati, ker se v normalnih časih, kedar ni živinske bolezni ne domá, ne v bližnji okolici, navadno ne ogleduje živino pred izdavanjem potnega lista, ampak se živinski potni list napiše brez vsega ogleda po strokovnjaku, c. kr. živinozdravniku; ogled se še le izvršuje pri vstopu živine na sejmišče. Tako se ravna, kakor je meni znano, po vsem Kranjskem.

Sicer je po mojem mnenji dvakratni ogled živine, namreč pred izdavanjem potnega lista in potem pred vhodom na sejmišče, neizpeljiv zlasti v večjih občinah, katere izdajajo na leto čez 2000 ter podaljšujejo čez 1000 potnih listov.

Koliko dragega časa bi gospodarji zgubili, ko bi morali za vsak živinski potni list svojo živino prignati do daljnega občinskega urada, mi pač ni potreba posebej razlagati.

Precejšna olajšava bi bila za županstva, obložena s premnogimi težavnimi posli in za posestnike, če bi po več krajih občine umni gospodarji smeli izdajati živinske potne liste, kar bi morala vlada v posebni okrožnici občinam objaviti, ker je mnenje razširjeno, da se smejo živinski potni listi izdajati samo pri občinskem uradu.

Se vé, da bi mogla ta okrožnica prav odločno jasna biti, tem bolj, ker ministerstvo notranjih zadev, ki je vendar vrhovna politična oblast, eno in isto stvar dvakrat ne enako, enkrat črno, drugikrat belo raztolmači in v enem in istem slučaju nasprotno stališče zavzema; vsaj jaz imam ta vtis, če berem na prvi strani deželno-odborovega poročila, da po ukazu c. kr. ministerstva notranjih zadev dne 22. julija 1882. l., št. 17 677: «spada izdavanje živinskih potnih listov in ogled živine med občinske dolžnosti izročene ga področja». Na tretji strani berem pa ravno nasprotno: «Da vsled ukaza c. kr. ministerstva notranjih zadev dne 16. junija 1883., št. 3870, spada izdavanje živinskih potnih listov, ter prej se vršče ogledovanje živine med občinske dolžnosti lastnega področja».

Tudi je želja opravičena, da bi nadzorovanje živinskih sejmov vsaj v normalnih časih izvrševali cenejši zvedenci, na pr.: mesoogledniki in domači živinozdravniki, nego drago plačani c. kr. živino-zdravniki, ki samo za en semenj dobivajo do 16 gld. plačila, tako, da to plačilo pogostoma presega štantnino, da morajo torej občine doplačati primanjkljaj iz občinske blagajnice.

Še celo v tem slučaju se prisoja živino-zdravniku plačilo, kedar je semenj doma, pri uradnem sedežu c. kr. živino-zdravnika, med tem, ko nobeden drugi c. kr. uradnik ne dobiva odškodnine za tako imenovana «loco-poslovanja».

Jaz sem te kratke opazke napravil, da bi visoka vlada izvrševanje omenjenih poslovanj cenejše uravnala, ter na ta način občinam in gospodarjem nekoliko nepotrebnih stroškov prihranila.

(Dobrokljici na levi — Bravorufe lints.)

Poslanec dr. Samec:

Željo, katero je izrekel g. predgovornik Pfeifer, je upravni odsek v svoji seji pretečeni teden obravnaval in je sklenil, da se ista izroči visoki vladi s posebno resolucijo pri posebni priložnosti. Gospôda, katera bivajo na deželi, prav dobro vedó, da je ogledovanje živinskih sejmov po okrajnih živinozdravnikih prava sekatura. V takem času, ko ni kuge, pač ni potrebno nakladati občinam stroškov za dosti drage živinozdravnike, posebno ako vzamemo ozir na to, da živinozdravniku ni mogoče spoznati bolezní v tako imenovanem inkubacijskem stadiju, bolna živina pa tako ne prihaja na sejme, ker kupca ne najde. Živinozdravniki naj bi se tedaj ne pošiljali na vse, ampak le na nekatere večje sejme. To in nič več ne zahteva ministerski ukaz od 12. aprila 1880, ki govori v § 9. v nemškem tekstu: «Die sachverständige Aufsicht hat auf allen größeren Viehmärkten, wo es immer möglich ist, durch Thierärzte zu geschehen». Ali se zamore semenj imenovati velik, ako se prižene kachí 100 do 200 glav živine? Nepotrebno pa je sploh nadzorovanje živinskih sejmov po okrajnih živinozdravnikih v takih krajih, ki so daleč

od hrvaško-ogerske meje, od koder je dosle po navadi kuga prihajala. V tej zadevi priporočam naslednjo resolucijo:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Vlada se naprosi, da odpravi nadzorovanje živinskih sejmov po deželi po c. kr. okrajnih živinozdravnikih celo tedaj, ako ni nikjer niti v deželi niti zunaj dežele živinske kuge.

(Podpira se — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

O tej resoluciji bom dal pozneje glasovati.

Želi še kdo govoriti v generalni debati?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Tedaj preidemo k specialni debati. Prosim gospoda poročevalca, da prebere posamezne paragrafe.

Poslanec Svetec

(bere oba paragrafa, uvod in naslov načrtnega zakona, ter predlog — liest die beiden Paragraphen, Eingang und Titel des Gesetzesentwurfes und den Antrag.)

(Obvelja — Angenommen.)

Deželni glavar:

Tretje branje tega predmeta postavil bodem na dnevni red prihodnje seje.

Zdaj prosim še tiste gospode poslance, kateri se strinjajo z resolucijo gospoda poslanca dr. Samca, naj blagovolijo vstati.

(Obvelja — Angenommen.)

Preidemo k 10. točki dnevnega reda.

10.) Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:

10.) Mündliche Berichte des Finanzausschusses über die Petitionen:

a) Alojzija Gangla gledé podpore za nadaljevanje podobarskih studij;

a) des Alois Gangl um Unterstützung zur Fortsetzung der Bildhauerstudien.

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor!

Alojzij Gangel obrnil se je na visoki deželni zbor s prošnjo za podporo, da bo zamogel svoje studije nadaljevati na Dunaji v avstrijskem muzeji. Prošnjo pa podpira s tem, da se sklicuje na to, da je ubog in da je dovršil nadaljevalno šolo v Gradci, katera je zvezana s tamošnjo c. kr. obrtniško šolo, z izvrstnim uspehom. To dokazuje s priloženimi spričevali. Ob enem se sklicuje tudi v svoji prošnji na spričevalo akademijskega podobarja Jakoba Gschiela v Gradci, kateri

mu potrjuje, da je jako priden in toplega priporočila vreden. Prosilec je tudi izložil podobo Kristusa, katero je sam naredil in katero so gg. poslanci v stranski sobi imeli priliko videti. Iz tega dela je razvidno, da je prosilec Alojzij Gangel res nadarjen mladeneč in vreden, da ga dežela podpira. Finančni odsek se je pri tem še na to oziral, da se bodo vender enkrat tudi na Kranjskem ustanovile obrtniške šole in za ta slučaj je potrebno, da si uzredimo nekoliko mojstrov, oziroma učiteljev za take šole in morebiti bo tudi ta prosilec s časoma na taki šoli delovati mogel.

Gledé na vse to predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Alojziju Ganglu, podobarskemu učencu v Metliki, dovoli se za nadaljevanje studij v avstrijskem muzeji na Dunaji iz deželnega zaklada 100 gld. podpore. Polovica te podpore v znesku 50 gld. naj se izplača po dokazanem vstopu v omenjeno šolo meseca novembra 1884 in polovica pa meseca januarja 1885 l.

(Obvelja — Angenommen.)

b) Antona Ažbeta gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;

b) des Anton Ažbe um Unterstützung zur Fortsetzung der Malerstudien.

Poročevalec Kersnik:

Anton Ažbe, bivši učenec na c. kr. akademiji umetnosti na Dunaji, prosi podpore za nadaljevanje svojih studij. Ta mladi mož dokazuje svojo sposobnost s pričevali kakor tudi s slikami, katere je stavil v naši posvetovalni sobi na ogled, in katere prikazujejo, da je res talentiran in da se je od njega nadejati še mnogo lepih del. Zarad tega predlaga finančni odsek:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Slikarju Antonu Ažbetu se dovoli iz deželnega zaklada podpora 100 gld. za leto 1885. proti temu, da deželnemu odboru dokaže nadaljevanje svojih studij.

(Obvelja — Angenommen.)

c) Ludovika Grilca gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;

c) des Ludwig Grile um Unterstützung zur Fortsetzung der Malerstudien.

Poročevalec Kersnik:

Ravno tako prosi Ludovik Grile, slikar, za podporo, da bi mogel svoje studije na Dunaji nadaljevati. Prosilec je že dvakrat dobil podporo v skupnem znesku 150 gld.; zdaj hoče nadaljevati svoje studije, katere

je moral vsled finančnih razmer opustiti. Tudi njegove slike smo videli, katere pričajo o nadarjenosti prosilčevi.

Finančni odsek predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Slikarju Ludoviku Grilcu se dovoli podpora 100 gld. za leto 1885. iz deželnega zaklada proti temu, da dokaže deželnemu odboru nadaljevanje svojih studij.

(Obvelja — Angenommen.)

d) Podpornega društva slavjanskih dijakov v Gradci za podporo;

d) des Unterstützungvereines für slavische Universitäts Hörer in Gradz um Subvention.

Poročevalec Kersnik:

Gledé prošnje odbora podpiralne zaloge slavjanskih vseučilišnikov v Gradci je imel finančni odsek mnogo povoda in razlogov, da predlaga nekoliko večjo svoto, nego prejšnja leta, ker se je odsek prepričal, da to društvo podpira po svojih močeh precejšno število dijakov iz Kranjske. Samo s privatnimi podporami bi temu društvu bilo nemogoče delovati.

Uvažanja vredno je tudi to, da je ta podpiralna zaloga jedino društvo v Gradci, na katero se morejo opirati slovenski dijaki, in pa tudi to, da tam dijaki iz Kranjske nimajo nikakoršnih stipendij, kakor jih imajo na Dunajski univerziteti v tako obili meri na razpolaganje.

Finančni odsek je torej tega mnenja, da se temu društvu za leto 1885. povekša podpora na 200 gld.; torej predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Podpiralni zalogi slovanskih vseučilišnikov na Graškem vseučilišču dovoli se 200 gld. podpore za leto 1885. iz deželnega zaklada.

(Obvelja — Angenommen.)

Deželni glavar:

Dosle so mi še sledeče peticije:

Herr Ritter von Schneid überreicht die Petition der Gemeinden Beldeš und Obergörjach um Subvention zur Bestallung eines diplomirten Arztes in Beldeš.

(Izroči se peticijskemu odseku — Wird dem Petitionsausschusse zugewiesen.)

Gosp. poslanec Šuklje izročča prošnjo kmetijske podružnice v Novem Mestu za ustanovitev vino- in sadjerejske šole v okolici Novega Mesta.

(Izroči se gospodarskemu odseku — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Gosp. poslanec Šuklje izročča prošnjo mestne občine v Novem Mestu za ustanovitev kmetijske šole na Dolenjskem.

(Izroči se gospodarskemu odseku — Wird dem volkswirtschaftlichen Ausschusse zugewiesen.)

Preidemo k volitvi posebnega odseka 7 udov za pretresovanje mestnega statuta Ljubljanskega.

Preneham sejo, da se gg. poslanci morejo dogovoriti (Po prestanku — Nach einer Pause:)

Prosim listke oddati — za skrutatorja imenujem gg. poslanca dr. Poklukarja in dr. Mauerja.

(Po razštetih listkih — Nach Vornahme des Scrutiniums.)

Prosim izid volitve naznaniti.

Poslanec dr. Poklukar:

Oddano je 29 glasovnic in izvoljeni so enoglasno gg. poslanci: Grasselli, dr. Mosché, Kersnik, dr. Papež, Svetec, Deschmann in Faber.

Deželni glavar:

Prosim, da se odsek koj konstituira ter izvoli prvosednika in njegovega namestnika.

(Po prestanku — Nach einer Pause.)

Odsek za mestni statut Ljubljanski se je konstituiral in je izvolil za predsednika gosp. Svetca in za namestnika gosp. Fabra.

Upravni odsek zboruje jutri 24. t. m. ob 3. uri popoldne — Der Verwaltungsausschuss versammelt sich morgen, den 24. d. M., um 3 Uhr zu einer Sitzung; gospodarski odsek v sredo 25. t. m. ob 10. uri dopoldne — der volkswirtschaftliche Ausschuss Mittwoch, den 25. d. M., um 10 Uhr vormittags; finančni odsek danes ob 6. uri popoldne — der Finanzausschuss heute um 6 Uhr nachmittags.

Prihodnjo sejo odločim za prihodnji petek 26. t. m. ob 10. uri dopoldne.

Z dovoljenjem slavnega zbora določujem sledeči dnevni red:

(Glej prihodnjo sejo — Sieh nächste Sitzung.)

Sklenem sejo.

Seja se konča ob 45. minuti čez 1. uro popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 45 Minuten nachmittags.